

Leeswijzer EU Fondsen monitor 2020

Voor u ligt de EU-fondsen monitor van 2020. De monitor wordt jaarlijks geactualiseerd. De monitor geeft inzicht in hoeveel EU-subsidiegeld er per 1 maart 2020 is geland bij Zuid-Hollandse organisaties gedurende de huidige EU begrotingsperiode (2014-2020). Tevens biedt de monitor uitsplitsingen per programma, regieniveau, thema en (type) organisatie én worden de cijfers in perspectief geplaatst door deze te vergelijken met andere Nederlandse provincies.

De provincie kan verschillende rollen aannemen bij het verwerven en beheren van EU subsidies, zoals beschreven in paragraaf 2.4 van de Internationale Strategie 2020-2023. De mate van invloed die de provincie heeft op de toekenning van EU-subsidies aan Zuid-Hollandse partners verschilt sterk per programma. Daar waar het regieniveau van het programma regionaal is, heeft de provincie doorgaans de meeste invloed. Daar staat tegenover dat onze invloed bij de toekenning van subsidie uit programma's met Europese regie beperkt is, anders dan het helpen opstellen van een zo goed mogelijke aanvraag dan wel via lobby activiteiten. Programma's met nationale regie worden door het rijk uitgevoerd en dragen bij aan bijvoorbeeld de regionale arbeidsmarkt, zoals het Europees Sociaal Fonds (ESF).

Middels een technische sessie en voorbereidend memo zijn tijdens de PS werkgroep Internationaal van 19 februari 2020 de programma's die wij op basis van de provinciale beleidsambities het meest relevant achten reeds uitgebreid besproken. Om de monitor leesbaarder te maken vindt u hieronder een beknopte omschrijving van de voor de provincie relevante EU fondsen:

Regionale regie (rol beslisser / aanjager / adviseur):

- *Kansen voor West 2*
Kansen voor West 2 is het samenwerkingsverband van de vier Randstadprovincies (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland) en de vier grote steden Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Doel is om de regionale economie in de Randstad een innovatieve impuls te geven. Dit gebeurt door het geven van subsidies aan het bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden in de regio. Het programma richt zich hoofdzakelijk op innovatie bij het mkb en de transitie naar een koolstofarme economie.
- *Interreg*
Interreg (officieel: Europese Territoriale Samenwerking) is een verzameling van 79 subsidieprogramma's verspreid over Europa met als doel de Europese economie te versterken door samenwerking over de grens tussen regio's en lidstaten te stimuleren. De programma's bieden ondernemers, onderzoekers en overheden de mogelijkheid om subsidie aan te vragen indien zij grensoverschrijdend samen werken. De verschillende programma's richten zich op thema's als innovatie, onderzoek, duurzame energie, klimaatadaptatie en transport. De provincie Zuid-Holland is in totaal bij 5 Interregprogramma's betrokken.
- *POP3 (ELFPO)*
POP3 wordt vooral ingezet binnen de kaders van de provinciale Beleidsvisie Groen en het provinciale Ambitiedocument "Samen voor een flinke sprong: Innovatieagenda Duurzame Landbouw" en zijn gericht op bevordering van het agrarisch ondernemerschap (concurrentiekracht en innovatie), duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen (inclusief water), goede conditie van het platteland (biodiversiteit, natuur en landschap) en ontwikkeling en samenwerking.

Europese regie (rol aanjager / aanvrager)

- *CEF*
CEF is de EU-financieringsfaciliteit voor verbindingen en vormt een instrument om investeringen in de prioritaire vervoers-, energie-, en telecommunicatie-infrastructuur te

ondersteunen. CEF Transport is hier een apart onderdeel van, dat specifiek projecten ondersteunt die duurzaam, geïntegreerd en efficiënt vervoer realiseren. Zo stimuleert CEF Transport het oplossen van knelpunten in de transportinfrastructuur van de EU door snellere verbindingen tussen lidstaten te realiseren.

- *LIFE*

LIFE heeft als doel om innovatieve projecten te ondersteunen die passen in het Europese natuur-, milieu- en klimaatbeleid. Ze moeten het beleid verder ontwikkelen of in de praktijk brengen. Elke organisatie in de EU kan meedoen. Van grote en kleine bedrijven tot overheden en non-gouvernementele organisaties (ngo's).

- *Horizon 2020*

Horizon 2020 is het grootste EU-programma en is gericht op onderzoek en innovatie. Met dit programma wil de Europese Commissie wetenschap en innovatie in zowel de academische wereld als het bedrijfsleven aanmoedigen. Horizon 2020 heeft als ultiem doel het stimuleren van doorbraken, ontdekkingen en wereldpremières door uitstekende ideeën uit het laboratorium te halen en op de markt te brengen.

memo

aan | Provincie Zuid-Holland,

van | European Regional Affairs Consultants (Erac) B.V.

datum | April 2020

onderwerp | Periodieke actualisering inventarisatie Europese euro's
→ peildatum **1 maart 2020**

1 Inleiding

In opdracht van provincie Zuid-Holland monitort ERAC de verlening van Europese subsidies aan projecten met organisaties die zijn gevestigd in Zuid-Holland. ERAC heeft de eerste inventarisatie in 2016 uitgevoerd en deze vervolgens geactualiseerd in 2017, 2018 en 2019. De cijfers die in dit memo gepresenteerd worden, hebben peildatum 1 maart 2020.

Hoofdconclusie

Vanaf het begin van de huidige programmaperiode 2014-2020 tot aan de peildatum 1 maart 2020 is **€ 1.731.161.339** Europese subsidie toegekend aan **5.151** organisaties (**2.090** unieke organisaties) in Zuid-Holland.

Deze organisaties besteden de subsidie bij het realiseren van **4.240** projecten. Hieruit volgt een werkgelegenheidseffect in Zuid-Holland van **38.559** fte.

Naast de projectgebonden subsidies zijn ook de directe betalingen die Zuid-Hollandse landbouwers hebben ontvangen opgenomen in deze inventarisatie. Dit bedrag betreft **€ 278.354.188**.

Ook EIB-leningen aan Zuid-Hollandse organisaties zijn onderdeel van deze inventarisatie. De totale omvang van deze investeringen betreft **€ 2.295.129.439**.

Wanneer we rekening houden met de verdeelsleutel van 40% toekenning aan Zuid-Holland van beschikte subsidie aan TNO binnen Horizon2020 en het niet meerekenen van de Rijksoverheid in het totaal, bedraagt de toegekende Europese subsidie in Zuid-Holland **€ 1.414.974.905**.

Ten opzichte van de vorige versie is de opbouw van dit memo aangepast. Enerzijds door het toevoegen van enkele nieuwe tabellen en figuren, anderzijds door het achterwege laten van de categorisering van Zuid-Hollandse thema's. Afgesproken is dat de analyses met betrekking tot de Zuid-Hollandse thema's in een separaat memo worden opgeleverd later deze maand.

2 Opzet van de inventarisatie

De inventarisatie van verleende euro's maakt gebruik van openbare databases, contacten met programmabureaus / National Contact Points en wordt verdiept met verificatiegesprekken waar nodig.

2.1 Opzet van de inventarisatie

Categorisering op projectniveau

Alle projecten worden gecategoriseerd op zes variabelen:

- Europees programma
- Bestuurlijke thema
- Topsector
- Grand Societal Challenge
- European Flagship
- Maatregel cf. EIM-rekentool

De bestuurlijke thema's zijn gebaseerd op de thema's die in overgrote mate een rol spelen in de verschillende provinciale coalitieakkoorden. De topsectoren zijn gebaseerd op het landelijk topsectorenbeleid. De Grand Societal Challenges en European Flagships zijn variabelen die de Europese Commissie gebruikt. Deze zorgen ervoor dat vergelijkingen op internationaal niveau mogelijk zijn. De Grand Societal Challenges zijn zeven uitdagingen waarvoor gerichte investeringen in onderzoek en ontwikkeling een effectieve impact hebben. De European Flagships zijn nader geconcretiseerde groeilijnen (slim, duurzaam, inclusief) uit de 'Europa 2020-strategie' van de Europese Commissie. De EIM-rekentool is in opdracht van destijds het Ministerie van Economische Zaken ontwikkeld om van projecten verwachte vervolginvesteringen en werkgelegenheid in te schatten op basis van 21 gedefinieerde soorten projecten (maatregelen).

Categorisering op organisatieniveau

Van de organisaties die participeren in de projecten wordt vastgelegd hoeveel subsidie zij binnen het project toegekend hebben gekregen. Daarnaast wordt de vestigingsplaats van deze organisaties vastgelegd. De vestigingsplaats is de basis voor de geografische verdeling van de Europese subsidie. Op deze manier kan een onderverdeling gemaakt worden naar euro's per gemeente, COROP-regio of provincie. Ten slotte wordt vastgelegd welk type organisatie de financiering ontvangt en of deze organisatie penvoerder is binnen een project.

2.2 Benchmarking

Om de Zuid-Hollandse data te vergelijken met data van de andere Nederlandse provincies, geeft dit memo een landsdekkende benchmark op basis van het aantal inwoners en het BRP (over de gehele periode en per jaar). Ook is van de andere provincies de verdeling van de middelen tussen programma's onder Europese, nationale en regionale regie weergegeven.

2.3 Multiplier

In de inventarisatie wordt ingezoomd op de verleende Europese euro's. De projectenomvang is in werkelijkheid groter, omdat voor de meeste programma's geldt dat slechts een deel van de projectkosten uit (Europese) subsidie wordt gefinancierd.

Voor de berekening van de multiplier is op basis van ervaringscijfers per programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze percentages in een gemiddelde multiplier per programma. Deze zijn weergegeven in de tabellen 31, 32 en 33 (bijlage 1).

Op basis hiervan is berekend dat de huidige multiplier voor Zuid-Holland **1,53** is. Dit is de multiplier voor alle projecten. De investeringsimpuls aan totale projectkosten van Zuid-Hollandse organisaties bedraagt op basis van deze multiplier **€ 2.648.676.849**.

2.4 Doorontwikkelingen van het monitoringsysteem

Ten opzichte van de vorige rapportage is onderstaande doorontwikkeling gerealiseerd:

- Aan de hand van jaarrapportages van de Europese Commissie heeft ERAC de betalingen vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (anders dan de niet-grondgebonden POP3-projecten) in Nederland voor de gehele programmaperiode overzichtelijk in beeld gebracht. Vanaf 2017 heeft ERAC de betalingen zelfs in detail kunnen herleiden en inzichtelijk gemaakt per gemeente. Deze detailinformatie is tevens gebruikt om de betalingen over de eerdere jaren toe te rekenen per provincie. Deze informatie is uitgewerkt in paragraaf 4.4.
- Voorliggende rapportage geeft voor het eerst de precieze subsidiebedragen per organisatie uit het programma Interreg VA Vlaanderen-Nederland weer. Voorheen werd het subsidiebedrag per organisatie voor dit programma berekend door het totaal bedrag te delen door het totaal aantal participeerde organisaties per project, omdat preciezere bedragen op organisatieniveau niet beschikbaar waren. Door deze aanpassing is het monitoringsysteem nauwkeuriger geworden.
- In deze rapportage is ook de analyse van categorisering naar type organisatie verder uitgediept. Voor het eerst is het relatieve aandeel van de typen organisaties per programma in beeld gebracht. Deze uitsplitsing is gemaakt naar 1) overheid, 2) bedrijfsleven en 3) onderzoek & ontwikkeling.

Daarnaast vindt er **continu inhoudelijke toetsing** van het monitoringsysteem plaats. Deze toetsing is onder andere mogelijk door contacten die ERAC heeft met de provincies of met subsidieverstrekken. Regelmatig wordt met deze informatie de database aangescherpt. Het is hierdoor mogelijk dat een subsidiebedrag wordt gerectificeerd, of dat een eerder gekozen categorisering wijzigt, bijvoorbeeld van topsector Chemie naar HTSM. Dit alles met als doel om op het moment van rapportage het monitoringsysteem zo goed mogelijk inzicht te laten geven in de verleende Europese subsidie in het onderzoeksgebied.

3 Verleende Europese subsidie per 1 maart 2020 – inclusief categorisering

Inleiding

Per peildatum 1 maart 2020 is binnen 4.240 projecten in totaal 1,73 miljard euro aan Europese subsidie toegekend aan organisaties in Zuid-Holland.

De toename sinds de vorige actualisering (peildatum 1 april 2019) omvat ruim 800 projecten en 446 miljoen euro. In vergelijking met cijfers uit de voorgaande peilmomenten is te zien dat zich een trend voordoet. Zowel de huidige groei in projecten als in verworven Europese subsidie past in deze trendlijn. Per nieuwe peildatum is sprake van een toename van ongeveer 850 projecten en 375 miljoen euro Europese subsidie, met een uitschieter op peildatum 1 april 2018 (1.499 nieuwe projecten). De ontsluiting van de ESF-programma's *sociale innovatie* en *duurzame inzetbaarheid* was destijds de reden van de grote groei in projecten. Deze programma's zijn opgebouwd uit veel verschillende projecten die klein van omvang zijn waardoor de bovengenoemde uitschieter te verklaren is. De toename in het totaal verworven Europese subsidie is nog niet eerder zo groot geweest als het afgelopen jaar.

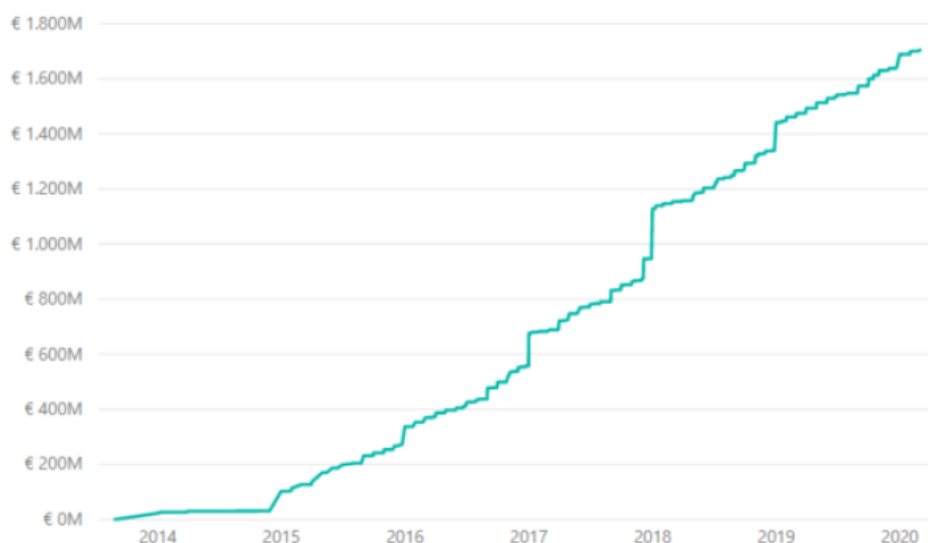
Het wordt interessant om te zien of deze groei bij de volgende actualisering voortzet. Voor sommige programma's zijn de budgetten namelijk zo goed als verdeeld, terwijl bij andere programma's een eindspurt wordt ingezet om alle middelen aan projecten toe te kennen. Daarbij speelt dat budgetten mogelijk worden herbestemd of verruimd vanwege de Corona-uitbraak.

In tabel 1 is het resultaat van alle vorige inventarisaties te zien. Hiermee is de voortgang over de afgelopen jaren inzichtelijk.

Peildatum	Europese subsidie	Aantal projecten
Voorjaar 2016	€ 250.818.787	326
1 april 2017	€ 680.291.510	1.210
1 april 2018	€ 983.094.315	2.709
1 april 2019	€ 1.291.271.253	3.464
1 maart 2020	€ 1.731.161.339	4.240

Tabel 1: Vergelijking Europese subsidie en aantal projecten per peildatum

Naast de cijfers per peildatum is de ontwikkeling van de verleende Europese subsidie in beeld gebracht in figuur 1. Dit gebeurt op basis van datum van toekenning van subsidie (subsidieverleningsbeschikking is gebruikt). Indien niet beschikbaar is de startdatum van het project gebruikt, of anders de datum van vastlegging in de database.

Figuur 1: Cumulatieve groei toegekende Europese subsidie in provincie Zuid-Holland

In de tabellen die volgen wordt onder 'Aantal projecten' het aantal unieke projecten verstaan waarin minimaal één Zuid-Hollandse organisatie deelneemt. Het bedrag bij 'Europese subsidie' betreft het totale volume aan verleende subsidie aan de organisaties in Zuid-Holland voor deze projecten.

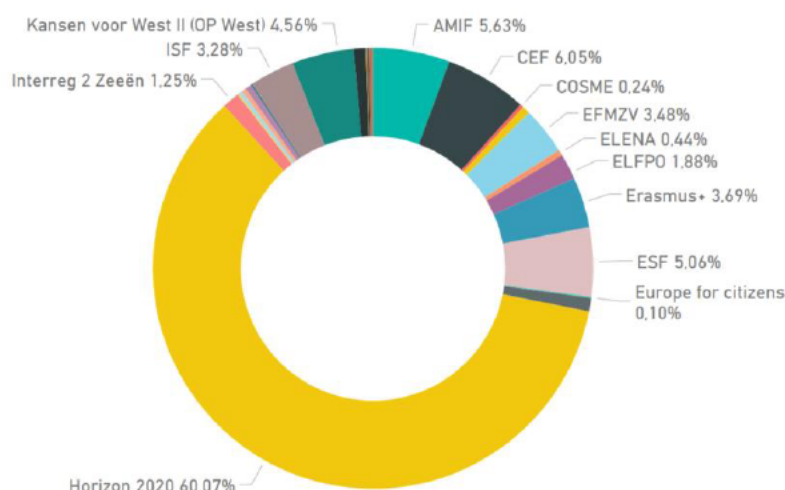
3.1 Europese subsidie naar programma

In deze paragraaf zijn de resultaten in euro's en aantallen projecten naar programma weergegeven. Het totaaloverzicht wordt gegeven in tabel 2. Tabel 3 geeft een nadere uitsplitsing van de euro's binnen Horizon2020, het subsidieprogramma waaruit de meeste Europese middelen worden verworven. Tabel 4 geeft per programma de gemiddelde subsidie in euro's op organisatieniveau weer.

Europees programma	Aantal projecten	Percentage	Europese subsidie	Percentage
ELFPO	125	2,95%	€ 32.630.886	1,88%
Interreg 2 Zeeën	35	0,83%	€ 21.639.861	1,25%
Interreg VA Duitsland-Nederland	12	0,28%	€ 1.957.329	0,11%
Interreg VA Euregio Maas-Rijn	1	0,02%	€ 78.068	0,00%
Interreg VA Vlaanderen-Nederland	21	0,50%	€ 4.738.141	0,27%
Interreg VB Noordzee	18	0,42%	€ 5.861.926	0,34%
Interreg VB North West Europe	19	0,45%	€ 8.124.198	0,47%
Kansen voor West II (OP West)	73	1,72%	€ 78.890.467	4,56%
OP Noord	2	0,05%	€ 146.947	0,01%
OP Oost	17	0,40%	€ 1.354.249	0,08%
OP Zuid	23	0,54%	€ 2.915.114	0,17%
Subtotaal regionale regio	346	8,16%	€ 158.337.187	9,15%
AMIF	42	0,99%	€ 97.485.192	5,63%
EFMZV	39	0,92%	€ 60.286.367	3,48%

ESF	1.347	31,77%	€ 87.528.863	5,06%
ISF	26	0,61%	€ 56.729.787	3,28%
Subtotaal nationale regie	1.454	34,29%	€ 302.030.208	17,45%
CEF	54	1,27%	€ 104.658.073	6,05%
COSME	12	0,28%	€ 4.100.680	0,24%
COST	1	0,02%	€ 674.591	0,04%
Creative Europe	56	1,32%	€ 9.568.170	0,55%
EaSI	1	0,02%	€ 40.892	0,00%
ELENA	3	0,07%	€ 7.585.569	0,44%
Erasmus+	459	10,83%	€ 63.798.418	3,69%
Europe for citizens	27	0,64%	€ 1.748.964	0,10%
EUROSTARS	56	1, 2%	€ 16 896 782	0,98%
Horizon 2020	1.736	40,94%	€ 1.039.867.327	60,07%
Interreg VC Europe	9	0,21%	€ 1.926.413	0,11%
LIFE	19	0,45%	€ 14.930.440	0,86%
URBACT	6	0,14%	€ 0	0,00%
Urban Innovative Actions	1	0,02%	€ 4.997.624	0,29%
Subtotaal Europese regie	2.440	57,55%	€ 1.270.793.944	73,41%
Eindtotaal	4.240	100,00%	€ 1.731.161.339	100,00%

Tabel 2: Aantal projecten en Europese subsidie per programma

Figuur 2: Verdeling Europese subsidie naar programma in procenten

Opmerkingen bij tabel 2 en figuur 2:

- Het programma EaSI is voor de eerste keer zichtbaar in het overzicht. Het betreft hier één project met projectnaam 'Integrating residential property with private pensions in the EU' met Technische Universiteit Delft als participerende organisatie. Ook het ISF-programma wordt in dit memo voor de eerste keer weergegeven. De projecten en bijhorende Europese subsidie zijn tussen het vorige en huidige peilmoment ontsloten. Het gaat hier voor Zuid-Holland om 26 projecten met ruim € 56 miljoen euro Europese subsidie.

- De totaal verworven Europese subsidie uit het programma Interreg VA Vlaanderen-Nederland is t.o.v. het vorige peilmoment afgenomen, terwijl het aantal projecten is toegenomen. De reden hiervan is dat het monitoringsysteem dit peilmoment voor het eerst beschikt over de exacte subsidiebedragen per organisatie, in plaats van gemiddelde bedragen per projectpartner.
- Het relatieve aandeel van programma's onder nationale regie is dit peilmoment gestegen, dit komt onder andere doordat binnen deze programma's relatief veel nieuwe subsidie is toegekend. Ook het nieuw opgenomen ISF-programma valt onder het nationale regieorgaan.
- Figuur 2 laat zien dat bijna 60% van alle Europese subsidie in Zuid-Holland afkomstig is uit Horizon2020. In totaal is al meer dan € 1 miljard verleend. Naast de toegekende Europese subsidie uit Horizon2020 zijn de programma's CEF en AMIF belangrijk voor Zuid-Holland. Uit beide programma's wordt ongeveer € 100 miljoen Europese subsidie verworven.

Europees programma	Aantal projecten	Europese subsidie
Horizon 2020 - COFUND	57	€ 35.786.862
Horizon 2020 - Coordination and Support Action	271	€ 64.014.957
Horizon 2020 - ERC Grant	160	€ 221.794.612
Horizon 2020 - Innovation Action	228	€ 174.293.008
Horizon 2020 - Marie Curie	291	€ 103.161.656
Horizon 2020 - Research & Innovation Action	651	€ 394.889.260
Horizon 2020 - SME	75	€ 45.109.370
Horizon 2020 - overig	3	€ 817.602
Totaal	1.736	€ 1.039.867.327

Tabel 3: Aantal projecten en Europese subsidie binnen Horizon2020

Europees programma	Gemiddelde Europese subsidie
Urban Innovative Actions	€ 4.997.624
ELENA	€ 2.528.523
AMIF	€ 2.321.076
ISF	€ 2.181.915
EFMZV	€ 1.545.804
CEF	€ 1.162.867
COST	€ 674.591
Horizon 2020	€ 486.146
LIFE	€ 414.734
Interreg 2 Zeeën	€ 366.777
COSME	€ 341.723
Interreg VB North West Europe	€ 338.508
Kansen voor West II (OP West)	€ 287.921
ELFPO	€ 258.975
EUROSTARS	€ 256.012
Interreg VB Noordzee	€ 217.108
Interreg VC Europe	€ 175.128

Creative Europe	€ 164.968
Erasmus+	€ 138.994
Interreg VA Vlaanderen-Nederland	€ 110.189
OPZuid	€ 100.521
Interreg VA Duitsland-Nederland	€ 97.866
Interreg VA Euregio Maas-Rijn	€ 78.068
OP Noord	€ 73.473
OP Oost	€ 71.276
Europe for citizens	€ 64.776
ESF	€ 58.236
EaSI	€ 40.892
URBACT	€ 0

Tabel 4: Gemiddelde subsidie op organisatieniveau per programma

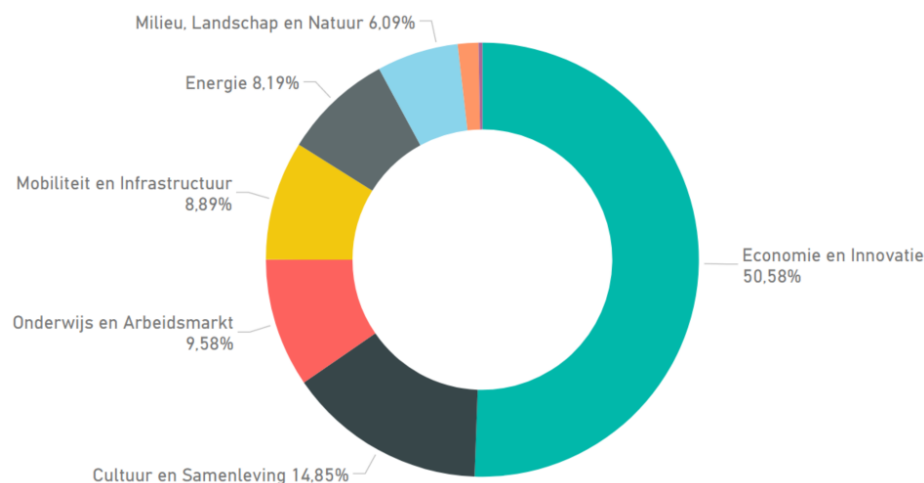
Opmerkingen bij tabel 4:

- Organisaties die participeren in de Europese programma's Urban Innovative Actions, ELENA, AMIF en ISF ontvangen relatief gezien veel Europese subsidie per project. Organisaties die participeren in de programma's Europe for citizens, ESF en EaSI ontvangen relatief weinig Europese subsidie per deelname. Voor de gemiddelde projectomvang geldt dezelfde verhouding. De verklaring hiervoor ligt in de type uitgaven binnen deze projecten: voornamelijk out-of-pocketkosten voor (energie-)infrastructuur, meestal na grootschalige aanbestedingen, versus voornamelijk loonkosten voor begeleiding van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De gemiddelde subsidie op organisatieniveau voor URBACT geeft € 0 aan, omdat wel alle organisaties in beeld zijn, maar niet de bijbehorende subsidiebedragen.

3.2 Europese subsidie naar bestuurlijk thema

Bestuurlijk thema	Aantal projecten	Percentage	Europese subsidie	Percentage
Cultuur en Samenleving	307	7,24%	€ 256.995.935	14,85%
Economie en Innovatie	1.477	34,83%	€ 875.538.475	50,58%
Energie	216	5,09%	€ 141.794.956	8,19%
Milieu, Landschap en Natuur	204	4,81%	€ 105.385.170	6,09%
Mobiliteit en Infrastructuur	145	3,42%	€ 153.923.226	8,89%
Onderwijs en Arbeidsmarkt	1.844	43,49%	€ 165.895.487	9,58%
Toerisme en Recreatie	13	0,31%	€ 4.936.015	0,29%
Zorg en Welzijn	34	0,80%	€ 26.692.076	1,54%
Totaal	4.240	100,00%	€ 1.731.161.339	100,00%

Tabel 5: Aantal projecten en Europese subsidie per bestuurlijk thema

Figuur 3: Verdeling Europese subsidie naar bestuurlijk thema in procenten

Opmerkingen bij tabel 5 en figuur 3:

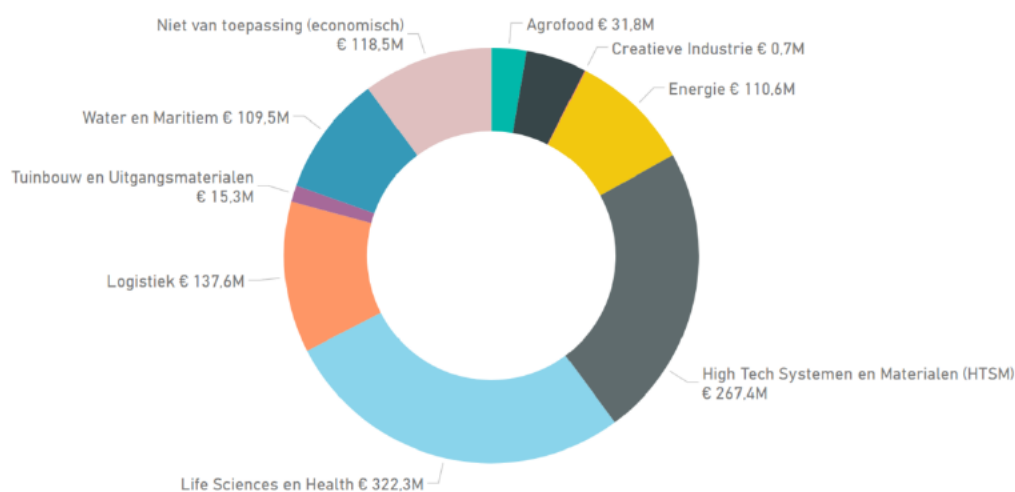
- Ten opzichte van de rapportage met peildatum 1 april 2019 zijn de onderlinge verhoudingen in aantal projecten tussen bestuurlijke thema's nauwelijks gewijzigd. De verhouding tussen de verworven Europese subsidie binnen de thema's kent wel een lichte wijziging. Relatief gezien gaan er op dit peilmoment t.o.v. het vorige peilmoment meer euro's naar Cultuur en Samenleving en minder euro's naar Milieu, Landschap en Natuur.
- Opvallend is de relatief grote stijging in zowel het aantal projecten als in de verworven Europese subsidie binnen het thema Toerisme en Recreatie. Het aantal projecten is gestegen met zestien, van twee naar achttien. De Europese subsidie binnen dit thema is gestegen met ruim 4,75 miljoen euro. Deze stijging omvat naast een aantal Horizon2020-projecten met name POP3-projecten (ELFPO).
- De toegekende Europese subsidie binnen het bestuurlijk thema Milieu, Landschap en Natuur in euro's is gedaald, dit wordt met name veroorzaakt door projecten uit het EFMZV bij nadere beschouwing anders zijn gecategoriseerd.
- De meeste projecten zijn gecategoriseerd als 'Onderwijs en Arbeidsmarkt', terwijl de meeste Europese subsidie terecht komt bij het thema 'Economie & Innovatie'. Een verklaring hiervoor is dat het ESF-programma, dat valt onder de categorie 'Onderwijs en Arbeidsmarkt', veel projecten kent met een kleine projectomvang. De meeste Europese programma's zijn gericht op het versterken van de economie middels innovatie, waardoor veel Europese subsidie terecht komt onder het thema 'Economie en Innovatie'.

3.3 Europese subsidie naar topsector

Alle projecten zijn gecategoriseerd naar economisch topsector volgens het nationaal topsectorenbeleid. Economische projecten die niet onder deze sectoren te plaatsen waren, zijn ingedeeld onder 'Niet van toepassing (economisch)'. De niet-economische projecten zijn weergegeven als 'Niet gecategoriseerd'.

Topsector	Aantal projecten	Percentage	Europese subsidie	Percentage
Agrofood	119	2,81%	€ 31.811.876	1,84%
Chemie	63	1,49%	€ 55.176.729	3,19%
Creatieve Industrie	3	0,07%	€ 735.253	0,04%
Energie	175	4,13%	€ 110.610.855	6,39%
High Tech Systemen en Materialen (HTSM)	535	12,62%	€ 267.418.003	15,45%
Life Sciences en Health	479	11,30%	€ 322.279.140	18,62%
Logistiek	84	1,98%	€ 137.553.336	7,95%
Tuinbouw en Uitgangsmaterialen	39	0,92%	€ 15.251.317	0,88%
Water en Maritiem	130	3,07%	€ 109.452.314	6,32%
Niet van toepassing (economisch)	196	4,62%	€ 118.513.924	6,85%
Subtotaal	1.823	43,00%	€ 1.168.802.748	67,52%
Niet gecategoriseerd (niet-economisch)	2.417	57,00%	€ 562.358.591	32,48%
Eindtotaal	4.240	100,00%	€ 1.731.161.339	100,00%

Tabel 6: Aantal projecten en Europese subsidie per topsector

Figuur 4: Verdeling Europese subsidie naar topsector in euro's (excl. 'Niet gecategoriseerd')

Opmerkingen bij tabel 6 en figuur 4:

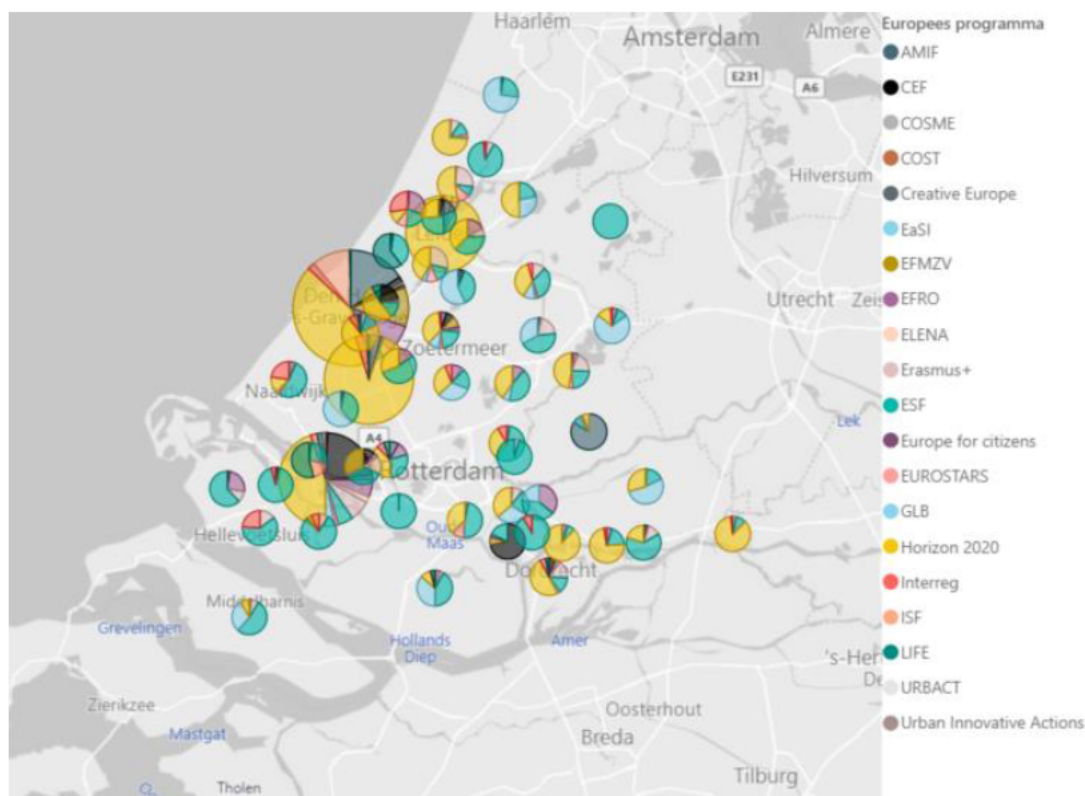
- Uit de cijfers blijkt dat ruim 60% van de verleende Europese subsidie in Zuid-Holland toe te rekenen is aan één van de topsectoren. Bijna 70% van alle projecten heeft een economisch karakter. Ongeveer 30% is gecategoriseerd als niet-economisch.
- De topsector 'Tuinbouw en Uitgangsmaterialen' kent een opvallende statistiek. Zowel het aantal projecten als de totaal toegekende Europese subsidie is t.o.v. het vorige peilmoment afgenomen. Het betreft een daling van 24 projecten en ruim € 45 miljoen. De categorisering van deze projecten is door nadere inhoudelijke toetsing gewijzigd van topsector 'Tuinbouw en Uitgangsmaterialen' naar 'Water en Maritiem'. Dit verklaart ook de stijging van de topsector 'Water en Maritiem'.

3.4 Europese subsidie geografisch uitgesplitst

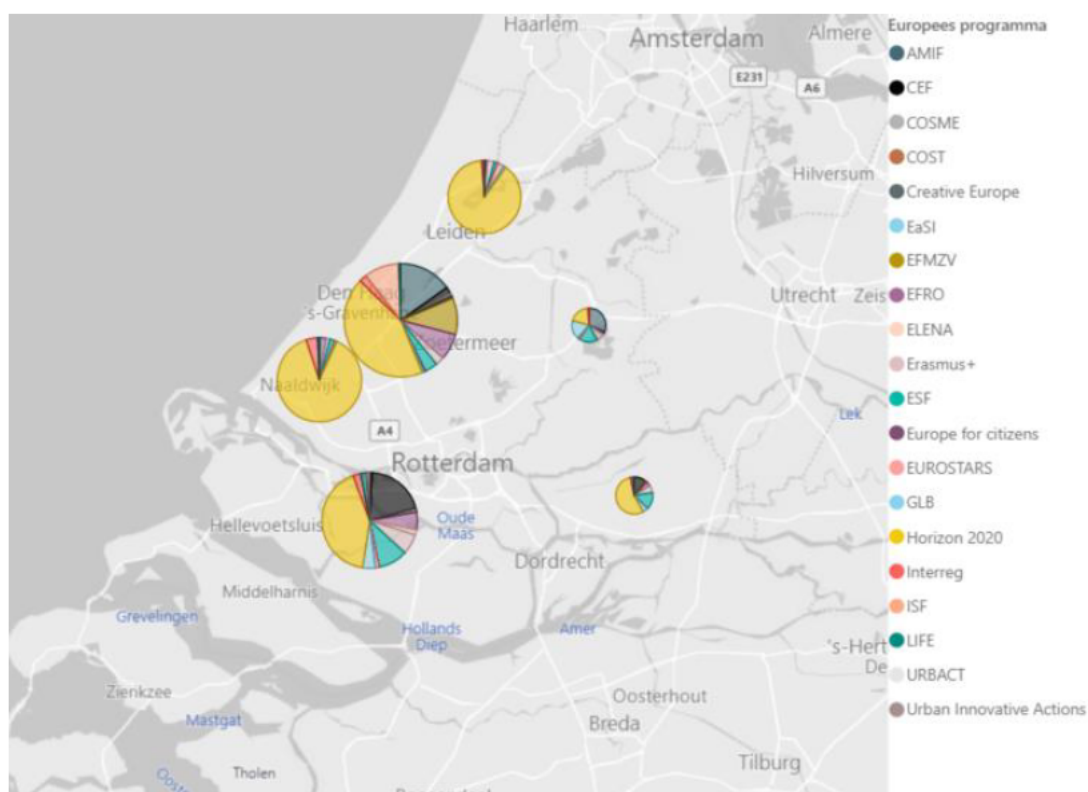
COROP-regio	Europese subsidie
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	€ 289.209.198
Agglomeratie 's-Gravenhage	€ 564.603.811
Delft en Westland	€ 366.381.404
Groot-Rijnmond	€ 443.549.361
Oost-Zuid-Holland	€ 23.031.403
Zuidoost-Zuid-Holland	€ 44.386.162
Totaal	€ 1.731.161.339

Tabel 7: Europese subsidie per Zuid-Hollandse COROP-regio

De overzichtskaarten geven achtereenvolgend de Europese subsidie per Zuid-Hollandse gemeente (kaart 1) en per Zuid-Hollandse COROP-regio (kaart 2) naar Europees programma in euro's weer.

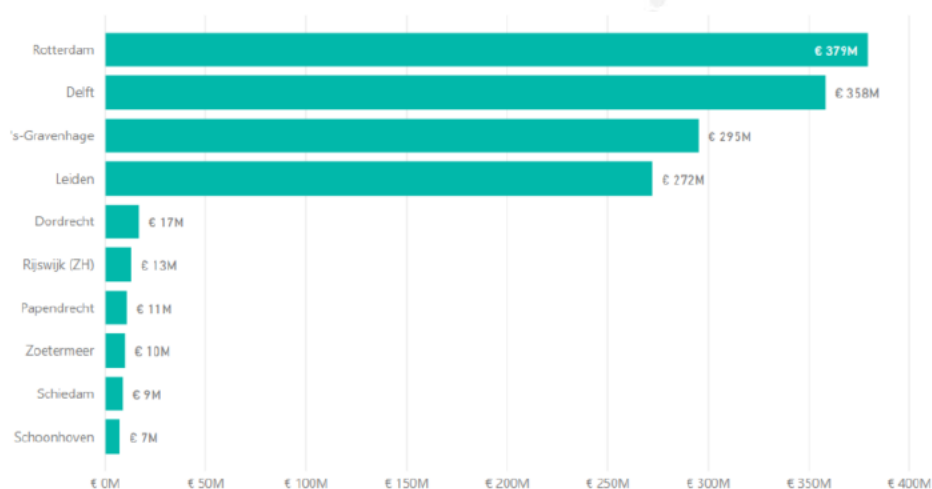

Kaart 1: Europese subsidie per Zuid-Hollandse gemeente naar Europees programma in euro's

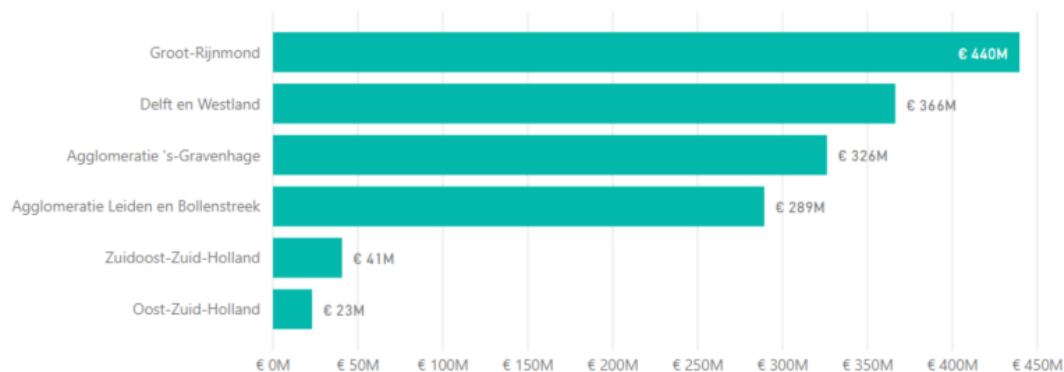
Kaart 2: Europese subsidie per Zuid-Hollandse COROP-regio naar Europees programma in euro's

De Top-10 Zuid-Hollandse steden op basis van verworven Europese subsidie wordt weergegeven in figuur 5. Om in de nadere geografische uitsplitsing binnen Zuid-Holland een meer afgewogen beeld te geven van de verdeling van de Europese subsidie, is in onderstaande tabellen de Rijksoverheid als subsidieontvanger buiten beschouwing gelaten. Dit in overeenstemming met afspraken die het vorige rapportagemoment gemaakt zijn. Te zien is dat veruit de meeste Europese subsidie landt bij organisaties uit Rotterdam, Delft, Den Haag en Leiden.

Figuur 5: Verdeling verworven euro's over Zuid-Hollandse steden (excl. Rijksoverheid)

Het totaal aan verworven Europese subsidie per Zuid-Hollandse COROP-regio is weergegeven in figuur 6. Ook hier geldt dat de cijfers in het overzicht weergegeven zijn exclusief de Rijksoverheid als subsidieontvanger.

Figuur 6: Verdeling verworven euro's over Zuid-Hollandse COROP-regio's (excl. Rijksoverheid)

4 Analyses

Deze paragraaf geeft een verdiepende analyse op de gegevens van Zuid-Holland. Naast de cijfers die volgen uit de monitoringsdatabase worden ook de EIB-financiering (tabel 11) en de betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (tabel 12) uitgelicht.

4.1 Categorisering organisaties naar type organisatie

Tabel 8 toont de verdeling van organisaties per type. In deze tabel is het aantal projectdeelnames en de bijbehorende Europese subsidie per type organisatie weergegeven. Het aantal deelnames ligt hoger dan het totaal aantal projecten. Dit komt doordat in sommige projecten meerdere Zuid-Hollandse organisaties deelnemen.

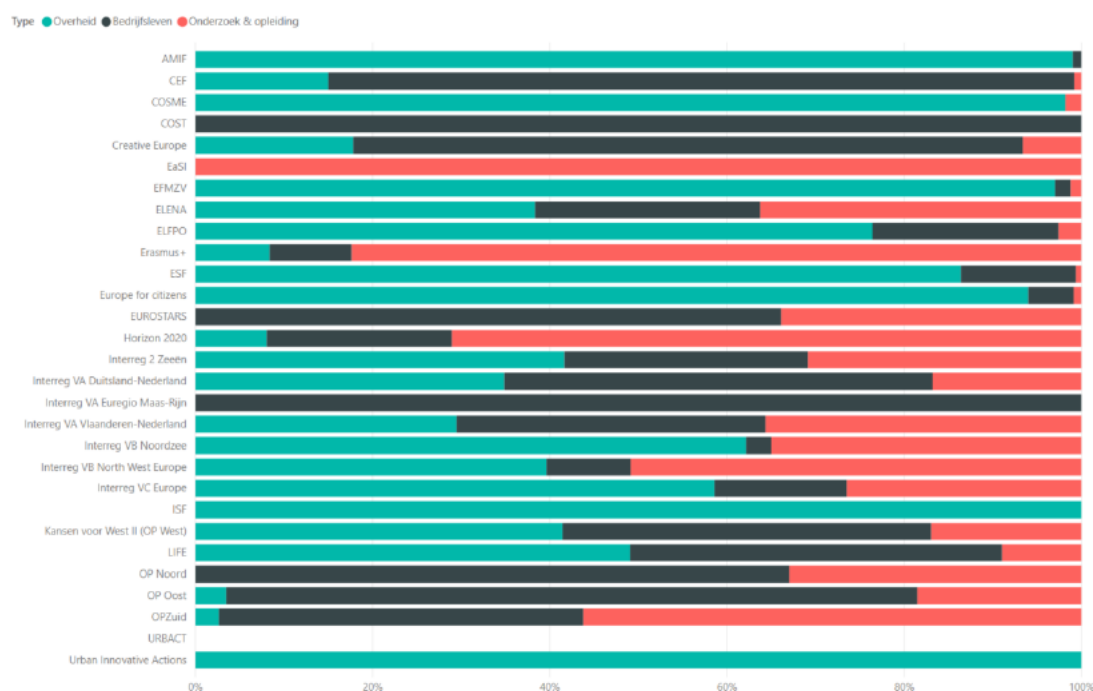
Type organisatie	Aantal deelnames	Percentage	Europese subsidie	Percentage
Rijksoverheid	277	5,38%	€ 246.240.942	14,22%
Provincie	10	0,19%	€ 5.135.582	0,30%
Gemeente	291	5,65%	€ 100.068.420	5,78%
Waterschap	29	0,56%	€ 19.809.570	1,14%
Intermediaire organisatie	265	5,14%	€ 65.718.466	3,80%
NGO	67	1,30%	€ 16.951.329	0,98%
Openbare voorziening	35	0,68%	€ 1.161.260	0,07%
Overig publiek	100	1,94%	€ 36.583.416	2,11%
Subtotaal overheid	1.074	20,85%	€ 491.668.986	28,40%
MKB	1.232	23,92%	€ 190.149.922	10,98%
Groot bedrijf	566	10,99%	€ 82.093.581	4,74%
Landbouwbedrijf	66	1,28%	€ 4.528.369	0,26%
Culturele instelling	78	1,51%	€ 10.676.311	0,62%
Nutsbedrijf	23	0,45%	€ 4.810.541	0,28%
Geprivatiseerde voorziening	19	0,37%	€ 72.139.598	4,17%
Overig privaat	210	4,08%	€ 39.897.776	2,30%
Subtotaal bedrijfsleven	2.194	42,59%	€ 404.296.100	23,35%
Onderzoeksinstelling	452	8,77%	€ 180.058.456	10,40%
Universiteit	1.020	19,80%	€ 610.680.011	35,28%
HBO	96	1,86%	€ 17.220.218	0,99%
MBO	64	1,24%	€ 12.042.414	0,70%
Voortgezet onderwijs	122	2,37%	€ 5.120.749	0,30%
Primair onderwijs	95	1,84%	€ 2.598.706	0,15%
Overig onderwijs	34	0,66%	€ 7.475.699	0,43%
Subtotaal onderzoek & opleiding	1.883	36,56%	€ 835.196.254	48,24%
Eindtotaal	5.151	100,00%	€ 1.731.161.339	100,00%

Tabel 8: Verdeling organisaties naar organisatietypen

Opmerkingen bij tabel 8:

- De verschillen in de verhoudingen tussen de typen organisaties zijn vrijwel gelijk aan de categorisering t.o.v. het vorige peilmoment (1 april 2019). Het MKB blijft de grootste categorie binnen het subtotaal bedrijfsleven. Ondersteuning van het MKB is in veel programma's een voorname doelstelling, daarmee is dit resultaat goed te verklaren. Binnen het subtotaal onderzoek en opleiding komt de meeste subsidie terecht bij het organisatietype universiteit, aangezien universiteiten een belangrijke rol spelen in de onderzoek- en valorisatieprogramma's.
- Daarnaast valt de toename in verworven Europese subsidie door de categorie Rijksoverheid op. Het betreft hier een toename van meer dan 100%. Dit is onder andere te verklaren door de nieuwe ISF-projecten die zijn toegevoegd. Veel participeerde organisaties binnen deze projecten zijn gecategoriseerd onder type Rijksoverheid.

Figuur 7 toont per Europees programma welke typen organisaties in welke mate participeren. In het figuur is te zien dat overheden vooral begunstigden zijn binnen bijvoorbeeld AMIF, COSME, EFMZV, ISF en UIA. Het bedrijfsleven is de dominante factor binnen CEF, COST en Creative Europe. Onderzoek en Opleiding is een dominante factor in EaSI (één project) en Erasmus+, maar ook binnen Horizon2020 verwerft dit type organisatie relatief veel subsidie.

Figuur 7: Relatief aandeel type organisatie per Europees programma

Tabel 9 geeft de Top-10 Zuid-Hollandse organisaties weer op basis van het aantal projectdeelnames in Europese projecten. Voor de Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek (TNO) geldt dat alle projecten en bijhorende Europese subsidie binnen het Horizon2020-programma aan TNO Den Haag worden toegeschreven. In de praktijk vinden de projecten ook bij andere vestigingen in Nederland plaats. Daarnaast nemen verschillende ministeries deel aan Europese projecten, waarbij in de programma-administraties als vestigingsplaats Den Haag is opgenomen. Tenzij evident is dat een ministerie een project vanuit een specifieke nevenvestiging uitvoert, vindt toerekening van de betreffende subsidie plaats aan Den Haag (en daarmee Zuid-Holland).

Organisatiernaam	Aantal deelnames	Europese subsidie
Technische Universiteit Delft	428	€ 253.022.371
Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek TNO	264	€ 120.660.525
Universiteit Leiden	194	€ 125.488.639
Erasmus Universitair Medisch Centrum Rotterdam	148	€ 96.529.049
Leids Universitair Medisch Centrum	129	€ 80.171.089
Erasmus Universiteit Rotterdam	78	€ 39.841.688
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat	63	€ 55.832.157
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	47	€ 17.213.381
Nederlandse Organisatie Voor Wetenschappelijk Onderzoek	42	€ 14.417.581
Stichting Deltares	37	€ 12.204.427

Tabel 9: Top-10 Zuid-Hollandse organisaties in aantallen projectdeelnames met bijbehorende subsidie

4.2 Gegreëerde werkgelegenheid

De cijfers uit tabel 10 zijn gebaseerd op de categorisering van ieder project naar één van de 21 categorieën in de EIM-rekentool. Uit deze tabel blijkt een totaal werkgelegenheidseffect van **38.559 fte** door de verworven Europese subsidie.

EIM-categorie	Europese subsidie	FTE
Oprichten en uitbreiden kennisinstellingen	€ 186.317.469	4.210
Ontwikkelingen van technologie en innovatie in speerpuntsectoren	€ 995.055.647	11.428
Intensiveren van R&D-capaciteit in de regio	€ 12.634.256	60
Stimulering clustervorming in sectoren	€ 4.101.034	45
Ontwikkelen en stimuleren ict-toepassingen in MKB	€ 4.513.041	153
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het stimuleren van ondernemerschap in het MKB	€ 68.800.548	5.910
Bedrijfsgerichte maatregelen rond het faciliteren van ondernemerschap in het MKB	€ 5.168.215	225
Scholing en arbeidsmarkt	€ 273.702.297	16.495
Herinrichting landelijk gebied	€ 3.812.493	33
Bereikbaarheid van kenniscentra, hoogwaardige werklocaties en bovenregionale voorzieningen en toplocaties	€ 99.066.002	0
Verbetering toeristisch-recreatieve infrastructuur en voorzieningenniveau	€ 301.895	0
Duurzaam revitaliseren en herstructureren van bestaande bedrijfsterrinen	€ 461.938	0
Bereikbaarheid en mobiliteit (geen infrastructuur)	€ 11.403.499	0
Verbetering milieukwaliteit	€ 45.562.030	0
Verbetering toeristisch-recreatief en cultureel voorzieningenniveau	€ 882.616	0
Uitbreiding en modernisering cultureel aanbod	€ 19.378.359	0
Totaal	€ 1.731.161.339	38.559

Tabel 10: Europese subsidie en gegreëerde arbeidsplaatsen per EIM-categorie

4.3 Europese financiering door EIB

De EIB stelt leningen beschikbaar. In tabel 11 zijn deze leningen weergegeven. Deels als zogenaamde 'direct loans' (leningen direct aan leningnemers), deels indirect door middel van garantstellingen aan de *national promotional banks*. Directe leningen staan in de database op basis van locatie leningnemer. De bedragen via de national promotional banks worden toegerekend aan de provincies op basis van bruto regionaal product.

Projectnaam	EIB-bijdrage
BLANKENBURG TUNNEL PPP	€ 193.268.947
DUINWATERBEDRIJF ZUID-HOLLAND - III	€ 3.000.000
EVERY ANGLE (MGF)	€ 7.500.000
EVIDES WATER SUPPLY	€ 175.000.000
EVISION (MGF)	€ 13.500.000
GATE LNG TERMINAL EXPANSION	€ 8 250 000
HOLLAND PROTON THERAPY RESEARCH CENTER	€ 90.000.000
ISA PHARMACEUTICALS (IDFF)	€ 10.000.000
KONE LIFTING TECHNOLOGY RDI	€ 3.200.000
LIGHT RAIL ROTTERDAM	€ 120.000.000
ROTTERDAM ELECTRIC BUSES TRAM & METRO INFRA	€ 111.700.000
ROTTERDAM ELECTRIC BUSES TRAM & METRO INFRA	€ 3.300.000
WATER SUPPLY OASEN	€ 70.000.000
WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA	€ 18.000.000
Subtotaal directe leningen	€ 856.718.947
ABN AMRO BANK NV LOAN FOR SMES II	€ 75.398.034
ABN AMRO BANK NV LOAN FOR SMES III	€ 53.855.738
ABN AMRO BANK NV LOAN FOR SMES IV	€ 53.855.738
BNG BANK INFRASTRUCTURE MBIL	€ 53.855.738
DE LAGE LANDEN CIRCULARITY L4SME-MIDCAPS	€ 14.217.915
DE LAGE LANDEN LOAN FOR SMES AND MID-CAPS I	€ 32.313.443
DE LAGE LANDEN LOAN FOR SMES AND MID-CAPS I	€ 32.313.443
DE LAGE LANDEN LOAN FOR SMES AND MID-CAPS II	€ 43.084.591
DE LAGE LANDEN LOAN FOR SMES AND MID-CAPS III	€ 43.084.591
DE LAGE LANDEN LOAN FOR SMES AND MID-CAPS IV	€ 43.084.591
DEUTSCHE BANK KMU & MID-CAP LOAN III	€ 5.385.574
DEUTSCHE BANK KMU & MID-CAP LOAN IV	€ 1.077.115
EUROPEAN SMES EXPORT FUNDING PLATFORM	€ 538.557
FIVE DEGREES (EGFF)	€ 807.836
FIVE DEGREES (EGFF)	€ 807.836
ING BANK LOAN SUSTAINABLE PROJECTS SMES&MIDCAPS	€ 10.748.112
ING BANK LOAN SUSTAINABLE PROJECTS SMES&MIDCAPS	€ 10.748.112
ING BANK NV LOAN FOR SMES AND MIDCAPS VI	€ 30.159.214
KPN 5G NETWORK INITIAL DEPLOYMENT	€ 64.626.886
LTE VOLTE - HIGH SPEED MOBILE INTERNET ROLLOUT	€ 15.887.443

NETHERLANDS FLOOD DEFENSE PPP	€ 2.808.541
NETHERLANDS FLOOD DEFENSE PPP	€ 47.183.497
NETHERLANDS OFFSHORE WIND	€ 44.592.551
NETHERLANDS OFFSHORE WIND	€ 43.084.591
NETHERLANDS OFFSHORE WIND	€ 38.776.132
NIBC MID-CAP GUARANTEE	€ 5.395.306
NIBC MID-CAP GUARANTEE	€ 35.006.230
NWB BANK CLIMATE ACTION & WATER MANAGEMENT MBIL	€ 21.542.295
NWB BANK INFRASTRUCTURE MBIL	€ 86.169.182
NWB BANK INFRASTRUCTURE MBIL II	€ 53.855.738
PAN EUROPEAN BNP PARIBAS LEASING SOLUTIONS	€ 8.616.918
QREDITS LOAN FOR SMES I	€ 17.233.836
QREDITS LOAN FOR SMES I	€ 4 08 459
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES - SUSTAINABILITY	€ 10.771.148
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS II	€ 21.542.295
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS III	€ 37.699.017
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS IV	€ 53.855.738
RABOBANK IMPACT LOAN FOR SMES AND MIDCAPS V	€ 53.855.738
RABOBANK LOAN FOR SMES AND MID-CAPS V	€ 21.542.295
RABOBANK LOAN FOR SMES AND MID-CAPS V	€ 64.626.886
RABOBANK LOAN FOR SMES AND MID-CAPS VI	€ 43.084.591
RABOBANK LOAN FOR SMES AND MID-CAPS VII	€ 43.084.591
RABOBANK LOAN FOR SMES AND MID-CAPS VIII	€ 26.927.869
RABOBANK SME AND MIDCAP SUPPORT	€ 27.574.138
RIVERROCK SENIOR LOAN FUND I	€ 3.877.613
SFSB NATIONAAL ENERGIEBESPAARFONDS	€ 26.497.023
SFSB NATIONAAL ENERGIEBESPAARFONDS	€ 5.816.420
SG INNOVATIVE EQUIPMENT LEASING FRAMEWORK LOAN	€ 3.231.344
Subtotaal indirecte leningen	€ 1.438.410.492
Eindtotaal	€ 2.295.129.439

Tabel 11: EIB-leningen

4.4 Betalingen uit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Bijna 40% van de EU-begroting is gereserveerd voor landbouw, deze middelen worden beschikbaar gesteld via het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Vervult de meeste betalingen uit het GLB zijn premies en vergoedingen. Deze betalingen verschillen wezenlijk van de overige subsidieprogramma's zoals aanwezig in de monitoringsdatabase, aangezien dat projectgebonden subsidies zijn. De betalingen uit het GLB kunnen hierdoor slechts voor een beperkt deel geïntegreerd worden in de database, daarom zijn de betalingen uit het GLB hier apart inzichtelijk gemaakt.

Het GLB kent twee pijlers. Vanuit de eerste pijler worden betalingen aan landbouwers gedaan uit het Europees Landbouw Garantie Fonds (ELGF). Directe betalingen vormen het overgrote deel van de uitgaven uit de eerste pijler. Dit betreft vooral basisbetalingen in de vorm een

vaststaand bedrag per hectare grond. Ook kunnen landbouwers in aanmerking komen voor een vergroeningspremie om biodiversiteit te bevorderen. Daarnaast zijn er diverse directe betalingsregelingen beschikbaar, waaronder extra vergoedingen voor landbouwers onder de 41 jaar. Uit pijler 1 wordt verder markt- en prijsbeleid gefinancierd. Dit betreft met name betalingen voor marktmaatregelen, die de afgelopen jaren vooral in de tuinbouwsector zijn ingezet. In 2015 en 2016 zijn de betalingen voor heel Nederland toegenomen in verband met de Russische boycot. Deze betalingen waren vooral bedoeld om de tuinbouw, zuivel en varkensvleessector te steunen. In algemene zin is de omvang van de uitgaven op markt- en prijsbeleid de afgelopen jaren flink teruggebracht. Zo worden al een aantal jaren geen exportsubsidies meer uitgekeerd.

Pijler 2 richt zich op plattelandontwikkeling die gefinancierd wordt uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandontwikkeling (ELFPO). In Nederland zijn diverse maatregelen opengesteld voor aanvragen, waarbij in de uitvoering onderscheid is gemaakt tussen grondgebonden en niet-grondgebonden maatregelen. De verleende subsidie van projecten gericht op niet-grondgebonden maatregelen zijn reeds in de overall database aanwezig (ELFPO).

ERAC heeft alle betalingen¹ uit het GLB in de huidige programmaperiode in beeld gebracht en gecategoriseerd. De betalingen aan Zuid-Hollandse organisaties, voornamelijk landbouwers, vanuit het GLB zijn in tabel 12 per jaar per categorie weergegeven. De betalingen uit 2019 zijn nog niet openbaar, deze worden bij de volgende rapportage verwerkt. De betalingen over 2017 en 2018 heeft ERAC per gemeente uit kunnen splitsen, zoals is weergegeven in tabel 13. De geografische verdeling van deze betalingen over de provincies is gebruikt om de betalingen uit 2015 en 2016 aan de provincies toe te rekenen. Deze waren namelijk wel per categorie, maar niet per locatie beschikbaar.

Europees programma	2015	2016	2017	2018
Akkerbouw	€ -	€ -	€ -	€ -
Basisbetaling	€ 41.392.136	€ 26.831.957	€ 26.156.118	€ 27.188.296
Jonge landbouwers	€ -	€ 701.920	€ 823.052	€ 816.538
Teruggave crisisreserve	€ 1.071.520	€ 507.062	€ 470.117	€ 488.775
Veehouderij	€ 995.147	€ 99.141	€ 40.861	€ 101.376
Vergroeningsbetaling	€ -	€ 11.462.233	€ 11.196.870	€ 11.624.959
Directe betalingen	€ 43.458.804	€ 39.602.313	€ 38.687.018	€ 40.219.944
Algemeen	€ 2.965.591	€ 2.971.787	€ 2.337.240	€ 1.637.876
Tuinbouw	€ 28.240.817	€ 24.116.002	€ 28.604.296	€ 15.842.782
Veehouderij	€ -	€ -	€ -	€ -
Zuivel	€ 109.383	€ 1.147.493	€ 1.423.013	€ 22.679
Markt- en prijsbeleid	€ 31.315.791	€ 28.235.282	€ 32.364.549	€ 17.503.337
Totaal pijler 1	€ 74.774.595	€ 67.837.595	€ 71.051.566	€ 57.723.281
Grondgebonden	€ -	€ -	€ 3.388.444	€ 3.578.709
Niet-grondgebonden*	€ 4.605.687	€ 3.145.876	€ 769.021	€ 2.276.917

¹ Let op: dit verschilt van de bedragen in de overall database, waar de verleende subsidie is vastgelegd

Plattelandsbeleid	€ 4.605.687	€ 3.145.876	€ 4.157.464	€ 5.855.625
Totaal Pijler 2	€ 4.605.687	€ 3.145.876	€ 4.157.464	€ 5.855.625
Eindtotaal	€ 79.380.282	€ 70.983.471	€ 75.209.030	€ 63.578.906

Tabel 12: Betalingen vanuit het GLB aan Zuid-Hollandse organisaties per jaar

* Van deze categorie zijn de verleende subsidiebedragen aanwezig in de overall database

Uit tabel 12 blijkt dat de basisbetalingen ook in Zuid-Holland met bijna 42% veruit de grootste uitgavencategorie van het GLB is. De vergroeningsmaatregelen zijn in Zuid-Holland, net als in de rest van Nederland, significant. Vanaf 2016 ontvangen Zuid-Hollandse organisaties hier jaarlijks meer dan € 11 miljoen voor. Zuid-Holland wijkt van andere provincies af wat betreft betalingen aan de tuinbouwsector vanuit het Markt- en Prijsbeleid. In vier jaar tijd heeft de sector bijna € 97 miljoen aan betalingen ontvangen, waarmee deze categorie na de basisbetalingen het meest dominant is. Dit bedrag is ruim 60% van de betalingen in heel Nederland binnen deze categorie. Hieruit blijkt indirect de sterke aanwezigheid in en het grote belang van de tuinbouwsector in Zuid-Holland.

Gemeente	Aantal organisaties	Aantal betalingen	Europese subsidie
Alblasserdam	6	35	€ 127.491
Albrandswaard	16	89	€ 402.763
Alphen aan den Rijn	186	1.069	€ 4.906.617
Barendrecht	14	54	€ 40.617.131
Bodegraven-Reeuwijk	148	841	€ 5.654.706
Brielle	33	165	€ 946.737
Capelle aan den IJssel	0	0	€ 0
Delft	7	32	€ 91.346
Dordrecht	41	246	€ 1.188.379
Goeree-Overflakkee	324	1.872	€ 12.693.817
Gorinchem	18	87	€ 489.129
Gouda	4	14	€ 37.504
Hardinxveld-Giessendam	23	156	€ 943.663
Hellevoetsluis	33	179	€ 738.522
Hendrik-Ido-Ambacht	1	4	€ 1.313
Hillegom	18	92	€ 236.933
Hoeksche Waard	336	1.936	€ 13.777.650
Kaag en Braassem	134	782	€ 3.818.648
Katwijk	7	42	€ 147.773
Krimpen aan den IJssel	0	0	€ 0
Krimpenerwaard	266	1.567	€ 8.176.292
Lansingerland	33	171	€ 951.145
Leiden	3	17	€ 1.673.155
Leiderdorp	9	45	€ 237.291
Leidschendam-Voorburg	43	248	€ 778.833
Lisse	21	90	€ 1.291.421

Maassluis	2	15	€ 41.108
Midden-Delfland	93	524	€ 3.308.439
Molenlanden	382	2.342	€ 12.068.560
Nieuwkoop	140	775	€ 4.443.468
Nissewaard	93	549	€ 3.271.795
Noordwijk	76	352	€ 729.985
Oegstgeest	3	15	€ 61.764
Papendrecht	4	14	€ 19.855
Pijnacker-Nootdorp	29	153	€ 529.337
Ridderkerk	14	54	€ 1.101.435
Rijswijk	0	0	€ 0
Rotterdam	18	111	€ 315.568
Schiedam	7	4	€ 101.786
's-Gravenhage	9	37	€ 736.269
Slidrecht	6	32	€ 163.201
Teylingen	53	263	€ 618.323
Vlaardingen	2	9	€ 16.879
Voorschoten	8	41	€ 1.283.504
Waddinxveen	22	128	€ 586.019
Wassenaar	14	95	€ 526.594
Westland	16	60	€ 223.165
Westvoorne	43	226	€ 1.066.247
Zoetermeer	18	97	€ 2.273.877
Zoeterwoude	50	269	€ 1.332.151
Zuidplas	68	335	€ 3.893.424
Zwijndrecht	8	51	€ 146.924
Totaal	2.902	16.414	€ 138.787.936

Tabel 13: Betalingen GLB in Zuid-Holland per gemeente periode 2017-2018

Vanuit het GLB is in deze programmaperiode € 289,2 miljoen aan betalingen verricht aan Zuid-Hollandse organisaties, met name landbouwers. Het betreft hier netto betalingen, omdat ook rekening is gehouden met negatieve betalingen zoals heffingen en terugbetalingen. Omdat de verleende subsidie van de niet-grondgebonden maatregelen al in de overall database aanwezig is (onder ELFPO), dienen de bedragen uit deze categorie buiten beschouwing te worden gelaten bij in beeld brengen van de additionele betalingen t.o.v. de overall database. Daardoor kan gesteld worden dat naast de projectgebonden subsidies Zuid-Holland in de programmaperiode tot en met 2018 ruim **€ 278 miljoen** aan landbouw gerelateerde betalingen heeft ontvangen.

5 Benchmarking

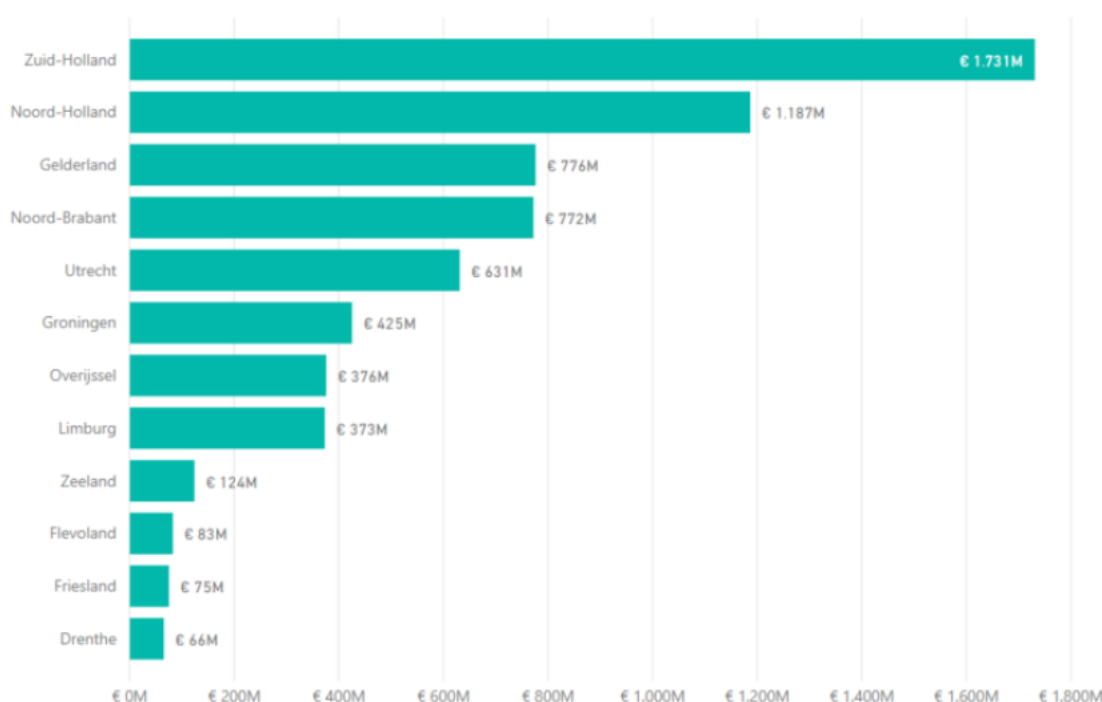
ERAC beschikt over een landelijke database van de verleende Europese subsidie in Nederland. Hierdoor is benchmarking tussen alle twaalf Nederlandse provincies mogelijk.

De paragrafen hieronder geven deze benchmark weer. In paragraaf 5.1 is een benchmark weergegeven op basis van de totaal verzamelde data. Paragraaf 5.2 geeft op aanvraag van provincie Zuid-Holland een benchmark weer waarbij er een verdeelsleutel van 40% is toegepast op de verleende subsidiebedragen aan TNO in het Horizon2020-programma en waarbij de verleende Europese subsidie aan het type organisatie Rijksoverheid buiten beschouwing is gelaten.

De benchmarkcijfers worden weergegeven naar Europese, nationale en regionale regie per:

- Inwoneraantal (Europese subsidie in euro's per inwoner)
- Bruto regionaal product (Europese subsidie in procenten t.o.v. het BRP)
- Europese programma's (Europese subsidie in procenten per programma)

De totaal verworven Europese subsidie per Nederlandse provincie wordt weergegeven in figuur 8.

Figuur 8: Verworven Europese subsidie per provincie

5.1 Benchmark verzamelde data totaal

In de tabellen in deze paragraaf is gebruik gemaakt van de totaal verzamelde data uit het monitoringsysteem.

Vergelijking op inwoneraantal gehele periode (2014-2020)

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	€ 451	€ 104	€ 173	€ 729
Utrecht	€ 432	€ 24	€ 35	€ 492
Zuid-Holland	€ 348	€ 83	€ 43	€ 474
Noord-Holland	€ 351	€ 26	€ 45	€ 422
Gelderland	€ 280	€ 22	€ 77	€ 379
Limburg	€ 204	€ 26	€ 104	€ 334
Overijssel	€ 214	€ 25	€ 88	€ 328
Zeeland	€ 156	€ 22	€ 147	€ 325
Noord-Brabant	€ 221	€ 20	€ 66	€ 307
Flevoland	€ 101	€ 36	€ 66	€ 203
Drenthe	€ 64	€ 23	€ 46	€ 133
Friesland	€ 63	€ 24	€ 29	€ 116

Tabel 14: Europese subsidie in euro's per inwoner (gehele periode)

Vergelijking op inwoneraantal per jaar

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	€ 84	€ 19	€ 32	€ 136
Utrecht	€ 81	€ 5	€ 6	€ 92
Zuid-Holland	€ 65	€ 15	€ 8	€ 88
Noord-Holland	€ 66	€ 5	€ 8	€ 79
Gelderland	€ 52	€ 4	€ 14	€ 71
Limburg	€ 38	€ 5	€ 19	€ 62
Overijssel	€ 40	€ 5	€ 16	€ 61
Zeeland	€ 29	€ 4	€ 27	€ 61
Noord-Brabant	€ 41	€ 4	€ 12	€ 57
Flevoland	€ 19	€ 7	€ 12	€ 38
Drenthe	€ 12	€ 4	€ 9	€ 25
Friesland	€ 12	€ 5	€ 5	€ 22

Tabel 15: Europese subsidie in euro's per inwoner (per jaar)

Europese subsidie t.o.v. het Bruto Regionaal Product (BRP) gehele periode (2014-2020)

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	1,02%	0,24%	0,39%	1,65%
Zuid-Holland	0,86%	0,20%	0,11%	1,17%
Gelderland	0,83%	0,06%	0,23%	1,12%
Utrecht	0,91%	0,05%	0,07%	1,03%
Zeeland	0,49%	0,07%	0,46%	1,02%
Overijssel	0,64%	0,08%	0,26%	0,98%
Limburg	0,59%	0,07%	0,30%	0,96%
Noord-Holland	0,68%	0,05%	0,09%	0,82%
Noord-Brabant	0,53%	0,05%	0,16%	0,74%
Flevoland	0,33%	0,12%	0,21%	0,66%
Drenthe	0,22%	0,08%	0,16%	0,46%
Friesland	0,22%	0,09%	0,10%	0,41%

Tabel 16: Europese subsidie in procenten t.o.v. het BRP (gehele periode)

Europese subsidie t.o.v. het Bruto Regionaal Product (BRP) per jaar

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	0,19%	0,04%	0,07%	0,30%
Zuid-Holland	0,16%	0,04%	0,02%	0,22%
Gelderland	0,15%	0,01%	0,04%	0,20%
Utrecht	0,17%	0,01%	0,01%	0,19%
Zeeland	0,09%	0,01%	0,09%	0,19%
Limburg	0,11%	0,01%	0,06%	0,18%
Overijssel	0,12%	0,01%	0,05%	0,18%
Noord-Holland	0,13%	0,01%	0,02%	0,16%
Noord-Brabant	0,10%	0,01%	0,03%	0,14%
Flevoland	0,06%	0,02%	0,04%	0,12%
Friesland	0,04%	0,02%	0,02%	0,08%
Drenthe	0,04%	0,01%	0,03%	0,08%

Tabel 17: Europese subsidie in procenten t.o.v. het BRP (per jaar)

Relatieve verdeling programma's onder Europese, nationale en regionale regie

De benchmark naar de vergelijking tussen de programma's onder Europese, nationale en regionale regie laat een brede variatie zien in de verdeling van de verleende Europese euro's over deze regieorganen. Dit is in tabel 16 zichtbaar. Het betreft hier de relatieve verdeling binnen een provincie, waardoor goed naar voren komt welke soort programma's voor een provincie relatief belangrijk zijn.

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie
Drenthe	47,72%	17,60%	34,69%
Flevoland	49,66%	17,71%	32,63%
Friesland	53,76%	21,04%	25,21%
Gelderland	73,88%	5,75%	20,38%
Groningen	61,92%	14,32%	23,76%
Limburg	61,19%	7,68%	31,13%
Noord-Brabant	71,88%	6,62%	21,50%
Noord-Holland	83,22%	6,07%	10,71%
Overijssel	65,36%	7,76%	26,87%
Utrecht	87,95%	4,98%	7,07%
Zeeland	47,89%	6,88%	45,23%
Zuid-Holland	73,41%	17,45%	9,15%

Tabel 18: Vergelijking Europese programma's per Europese, nationale en regionale regie

Uit de tabel komt naar voren dat in de provincie Zuid-Holland de programma's onder Europese regie relatief dominant zijn. Dit wordt met name veroorzaakt doordat Zuid-Hollandse organisaties relatief veel subsidie verkrijgen binnen Horizon2020.

5.2 Benchmark verzamelde data aangepast

In de tabellen in deze paragraaf is de totaal verzamelde data uit het monitoringsysteem gecorrigeerd conform afspraken met de provincie Zuid-Holland. In de Horizon2020-database staan alle toegekende subsidies aan TNO aan locatie Den Haag toegeschreven. In de praktijk zijn de projecten verdeeld over de verschillende vestigingen in het land. Om dit te corrigeren is besloten een verdeelsleutel te hanteren waarin er van uitgegaan wordt dat 40% van de TNO-projecten in Horizon2020 daadwerkelijk in Zuid-Holland uitgevoerd wordt. Daarnaast is de verleende Europese subsidie aan het type organisatie Rijksoverheid voor alle provincies buiten beschouwing is gelaten. Dit omdat de subsidie van de Rijksoverheid ook aan Den Haag wordt toegeschreven, terwijl in de praktijk ook deze gelden op meerdere plekken in het land neerslaan.

Vergelijking op inwoneraantal gehele periode (2014-2020)

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	€ 424	€ 30	€ 173	€ 628
Utrecht	€ 397	€ 23	€ 34	€ 453
Noord-Holland	€ 347	€ 26	€ 45	€ 417
Zuid-Holland	€ 312	€ 33	€ 42	€ 387
Gelderland	€ 275	€ 22	€ 77	€ 374
Overijssel	€ 212	€ 25	€ 88	€ 326
Limburg	€ 192	€ 26	€ 103	€ 321
Zeeland	€ 156	€ 22	€ 142	€ 320
Noord-Brabant	€ 218	€ 20	€ 65	€ 303
Flevoland	€ 101	€ 36	€ 66	€ 202
Drenthe	€ 61	€ 23	€ 46	€ 131
Friesland	€ 58	€ 24	€ 29	€ 112

Tabel 19: Europese subsidie in euro's per inwoner (gehele periode)

Vergelijking op inwoneraantal per jaar

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	€ 79	€ 6	€ 32	€ 117
Utrecht	€ 74	€ 4	€ 6	€ 85
Noord-Holland	€ 65	€ 5	€ 8	€ 78
Zuid-Holland	€ 58	€ 6	€ 8	€ 72
Gelderland	€ 51	€ 4	€ 14	€ 70
Overijssel	€ 40	€ 5	€ 16	€ 61
Limburg	€ 36	€ 5	€ 19	€ 60
Zeeland	€ 29	€ 4	€ 26	€ 60
Noord-Brabant	€ 41	€ 4	€ 12	€ 56
Flevoland	€ 19	€ 7	€ 12	€ 38
Drenthe	€ 11	€ 4	€ 9	€ 24
Friesland	€ 11	€ 5	€ 5	€ 21

Tabel 20: Europese subsidie in euro's per inwoner (per jaar)

Europese subsidie t.o.v. het Bruto Regionaal Product (BRP) gehele periode (2014-2020)

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	0,96%	0,07%	0,39%	1,42%
Gelderland	0,81%	0,06%	0,23%	1,10%
Zeeland	0,49%	0,07%	0,45%	1,01%
Overijssel	0,64%	0,08%	0,26%	0,98%
Utrecht	0,84%	0,05%	0,07%	0,96%
Zuid-Holland	0,77%	0,08%	0,10%	0,95%
Limburg	0,56%	0,07%	0,30%	0,93%
Noord-Holland	0,67%	0,05%	0,09%	0,81%
Noord-Brabant	0,52%	0,05%	0,16%	0,73%
Flevoland	0,33%	0,12%	0,21%	0,66%
Drenthe	0,21%	0,08%	0,16%	0,45%
Friesland	0,20%	0,09%	0,10%	0,39%

Tabel 21: Europese subsidie in procenten t.o.v. het BRP (gehele periode)

Europese subsidie t.o.v. het Bruto Regionaal Product (BRP) per jaar

Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie	Eindtotaal
Groningen	0,18%	0,01%	0,07%	0,26%
Gelderland	0,15%	0,01%	0,04%	0,20%
Utrecht	0,16%	0,01%	0,01%	0,18%
Overijssel	0,12%	0,01%	0,05%	0,18%
Zeeland	0,09%	0,01%	0,08%	0,18%
Limburg	0,10%	0,01%	0,06%	0,17%
Zuid-Holland	0,14%	0,01%	0,02%	0,17%
Noord-Holland	0,12%	0,01%	0,02%	0,15%
Noord-Brabant	0,10%	0,01%	0,03%	0,14%
Flevoland	0,06%	0,02%	0,04%	0,12%
Friesland	0,04%	0,02%	0,02%	0,08%
Drenthe	0,04%	0,01%	0,03%	0,08%

Tabel 22: Europese subsidie in procenten t.o.v. het BRP (per jaar)

Relatieve verdeling programma's onder Europese, nationale en regionale regie

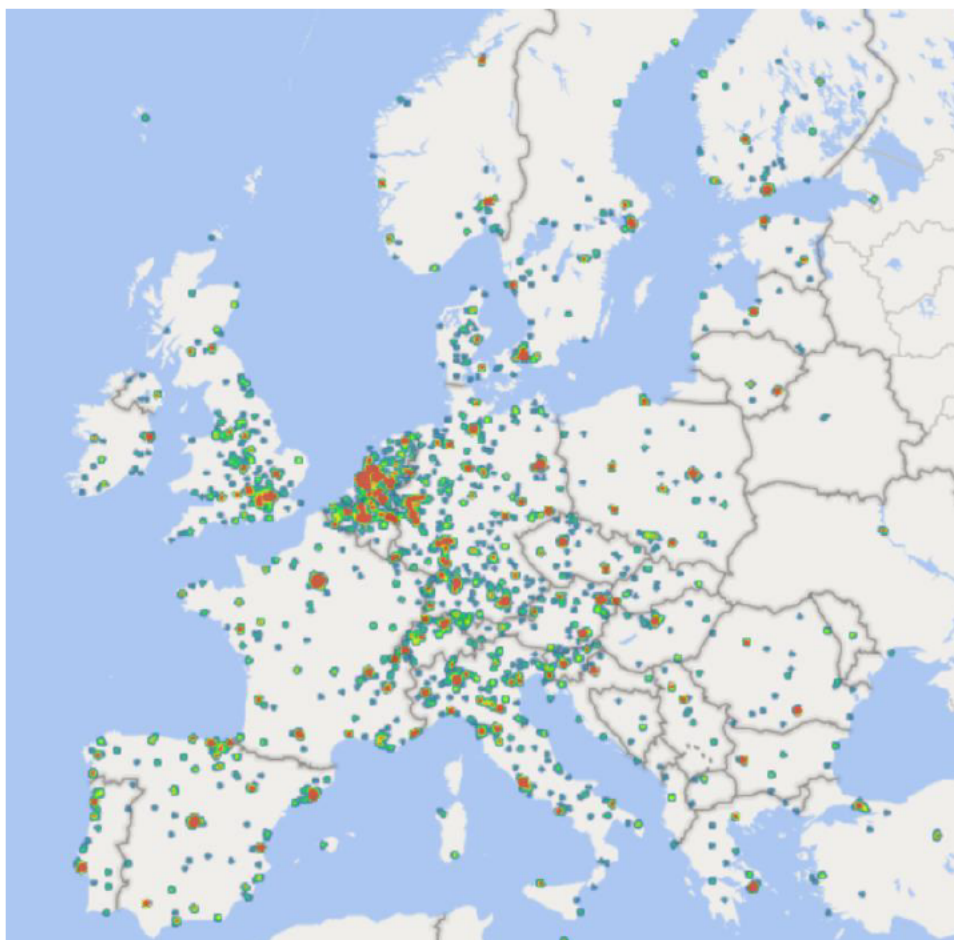
Provincie	Europese regie	Nationale regie	Regionale regie
Drenthe	46,67%	17,96%	35,37%
Flevoland	49,77%	17,74%	32,49%
Friesland	52,03%	21,82%	26,15%
Gelderland	73,58%	5,82%	20,60%
Groningen	67,60%	4,82%	27,58%
Limburg	59,86%	8,00%	32,14%
Noord-Brabant	71,81%	6,71%	21,49%
Noord-Holland	83,04%	6,13%	10,82%
Overijssel	65,17%	7,81%	27,03%
Utrecht	87,56%	4,99%	7,45%
Zeeland	48,69%	6,99%	44,32%
Zuid-Holland	80,46%	8,59%	10,95%

Tabel 23: Vergelijking Europese programma's per Europese, nationale en regionale regie

6 Internationale samenwerking

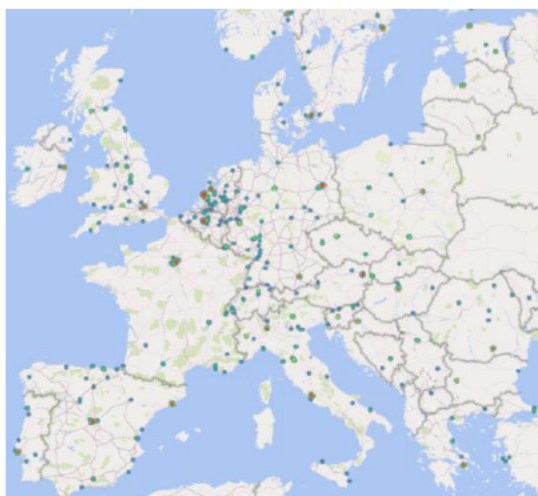
6.1 Inleiding

ERAC heeft de regio's in kaart gebracht waar partners zijn gevestigd die binnen het Horizon2020-programma met Zuid-Hollandse organisaties samenwerken. In kaart 3 is te zien met welke regio's wordt samengewerkt. Daarnaast zijn er hittekaarten (kaart 4 t/m 11) weergegeven waarin per bestuurlijk thema de samenwerking in beeld is gebracht. De tabellen onder de hittekaarten geven de toegekende Europese subsidie weer voor de landen waarin de samenwerkende partners samen meer dan 200 miljoen euro aan subsidie toegekend hebben gekregen.

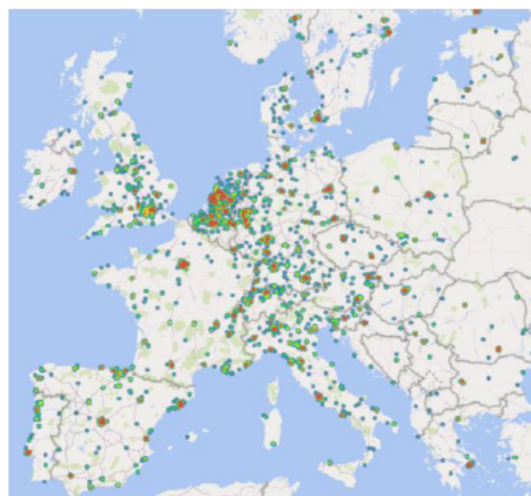

Kaart 3: Samenwerking tussen Europese regio's en Zuid-Hollandse organisaties binnen het Horizon2020-programma

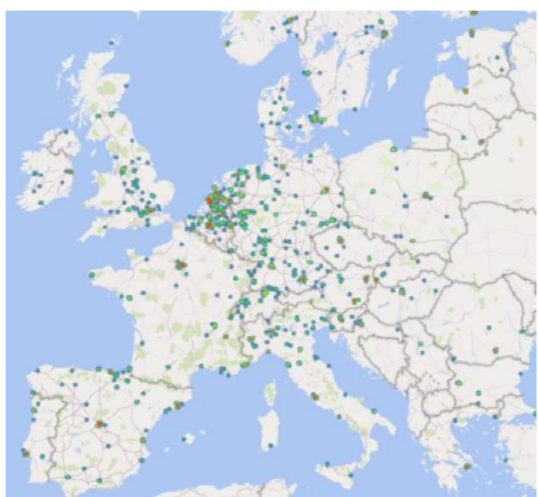
Ten opzichte van de vorige peildatum (1 april 2019) is geen grote verandering in de Europese samenwerking te zien. Op kaart 3 is te zien dat Zuid-Hollandse organisaties voornamelijk samenwerken met omliggende landen. Zo is net als in de vorige rapportage een concentratie aan partners in de regio's Vlaanderen, Londen, Parijs en München en het Ruhrgebied.

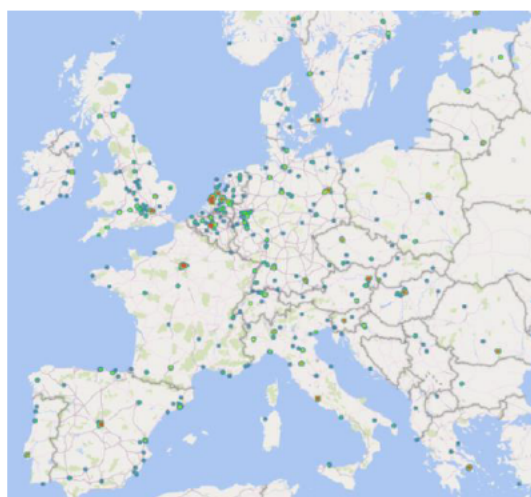
Kaart 4: Cultuur en Samenleving

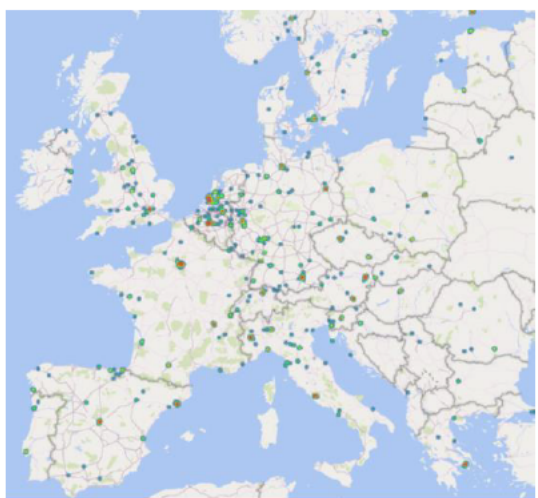
Kaart 5: Economie en Innovatie

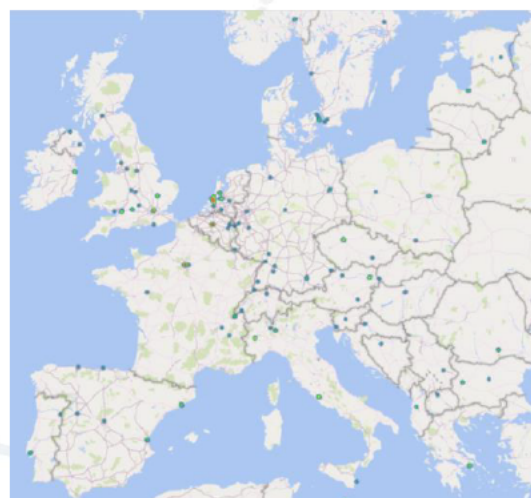
Kaart 6: Energie

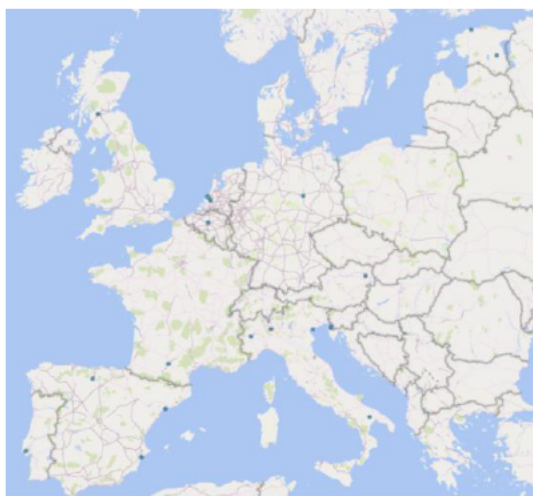
Kaart 7: Milieu, Natuur en Landschap

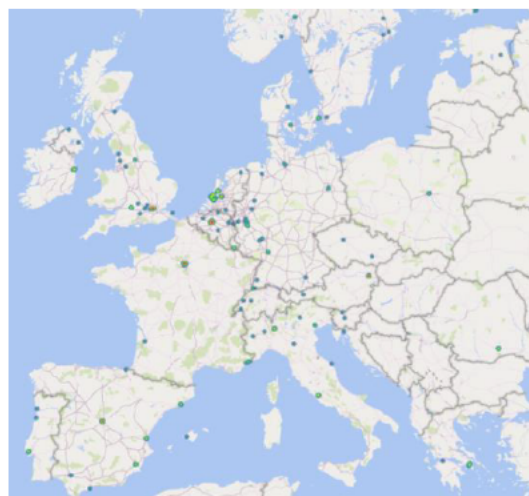
Kaart 8: Mobiliteit en Infrastructuur

Kaart 9: Onderwijs en Arbeidsmarkt

Kaart 10: Toerisme en Recreatie

Kaart 11: Zorg en Welzijn

De landen waarin de samenwerkende partners vanuit het Horizon2020-programma samen meer dan 200 miljoen euro Europese subsidie toegekend hebben gekregen worden hieronder per aparte paragraaf weergegeven. Dit betreffen:

- België
- Duitsland
- Frankrijk
- Verenigd Koninkrijk
- Spanje
- Italië
- Zweden

Voor ieder land wordt per regio het totaal aantal samenwerkende partners en het daar bijhorend totaalbedrag aan toegekende Europese subsidie weergegeven. Als we deze cijfers vergelijken met het vorige peilmoment (1 april 2019) zien we dat de samenwerking met zowel Belgische als Spaanse regio's relatief het sterkst is toegenomen. Het gaat in deze regio's om een stijging in samenwerking van ruim 40%.

6.2 België

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Brussel	712	€ 207.259.346
Vlaams-Brabant	255	€ 149.963.580
Antwerpen	105	€ 54.227.588
Oost-Vlaanderen	104	€ 44.726.768
West-Vlaanderen	32	€ 6.433.200
Luik	26	€ 7.069.415
Waals-Brabant	20	€ 6.744.648
Limburg	18	€ 7.766.941
Namen	17	€ 4.867.102
Henegouwen	10	€ 3.256.482
Totaal	1.299	€ 492.315.069

Tabel 24: Samenwerking met Belgische regio's

Binnen de Belgische regio's is Brussel dominant. Met name in het aantal samenwerkende partners komt deze dominantie tot uiting. De samenwerking met de regio's Limburg, Henegouwen en West-Vlaanderen is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Steden waar veel mee wordt samengewerkt zijn: Brussel, Leuven en Zaventem (Vlaams-Brabant), Antwerpen en Mol (Antwerpen) en Gent en Merelbeke (Oost-Vlaanderen).

6.2 Duitsland

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Noordrijn-Westfalen	627	€ 346.604.583
Beieren	607	€ 331.944.269
Baden-Württemberg	441	€ 234.434.723
Berlijn	245	€ 88.425.577
Nedersaksen	179	€ 69.280.802
Saksen	127	€ 60.414.577
Hamburg	117	€ 85.638.956
Hessen	117	€ 40.654.008
Rijnland-Palts	63	€ 23.378.816
Sleeswijk-Holstein	62	€ 31.231.168
Bremen	58	€ 18.970.431
Brandenburg	50	€ 30.338.938
Thüringen	37	€ 12.785.639
Mecklenburg-Voor-Pommeren	33	€ 13.065.362
Saksen-Anhalt	17	€ 3.930.469
Saarland	9	€ 4.216.724
Totaal	2.789	€ 1.395.315.044

Tabel 25: Samenwerking met Duitse regio's

Binnen de Duitse regio's zijn Noordrijn-Westfalen, Beieren en Baden-Württemberg regio's waar Zuid-Hollandse organisaties veel mee samenwerken. De samenwerking met de regio's Sleeswijk-Holstein, Thüringen en Berlijn is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Belangrijke steden binnen de samenwerkende Duitse regio's zijn: Bonn, Keulen en Aken (Noordrijn-Westfalen), München (Beieren), Heidelberg, Stuttgart en Karlsruhe (Baden-Württemberg), Berlijn (Berlijn) en Hamburg (Hamburg).

6.3 Frankrijk

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Île-de-France	1.097	€ 622.782.240
Auvergne-Rhône-Alpes	155	€ 60.402.678
Occitanië	117	€ 92.472.115
Provence-Alpes-Côte-d'Azur	105	€ 38.540.731
Bretagne	48	€ 18.424.583
Grand-Est	45	€ 16.035.456
Centre-Val-de-Loire	44	€ 19.090.696

Hauts-de-France	44	€ 18.559.676
Nouvelle-Aquitaine	41	€ 41.979.227
Pays-de-la-Loire	27	€ 6.890.045
Normandië	16	€ 2.299.069
Bourgogne-Franche-Comté	14	€ 8.522.305
Corsica	1	€ 193.625
Guadeloupe	1	€ 59.813
La Reunion	1	€ 43.073
Totaal	1.756	€ 946.295.331

Tabel 26: Samenwerking met Franse regio's

Binnen de Franse regio's is Île-de-France dominant. Zowel in het aantal samenwerkende partners als in de toegekende Europese subsidie komt deze dominantie tot uiting. De samenwerking met de regio's Bretagne, Occitanië, Provence-Alpes-Côte-d'Azur en Grand-Est is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Belangrijke steden binnen de samenwerkende Franse regio's zijn: Parijs (Île-de-France), Lyon en Grenoble (Auvergne-Rhône-Alpes), Toulouse en Montpellier (Occitanië) en Marseille en Nice (Provence-Alpes-Côte-d'Azur).

6.4 Verenigd Koninkrijk

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Groot-Londen	470	€ 282.189.101
South East	298	€ 148.842.170
South West	207	€ 107.392.122
Schotland	205	€ 85.472.743
East of England	163	€ 84.727.813
Yorkshire and the Humber	139	€ 75.872.115
North West	138	€ 83.980.695
West Midlands	93	€ 40.016.826
North East	82	€ 45.108.474
East Midlands	82	€ 37.128.508
Wales	41	€ 11.555.523
Noord-Ierland	34	€ 8.907.479
Totaal	1.756	€ 946.295.331

Tabel 27: Samenwerking met Britse regio's

Binnen de Britse regio's is de samenwerking met Groot-Londen het meest intensief. Daarnaast vindt er veel samenwerking plaats met de regio's South East, South West en Schotland. De samenwerking met de regio's Wales, East Midlands, East of England en North West is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Belangrijke steden binnen de samenwerkende Engelse regio's zijn: Londen (Groot-Londen), Oxford en Southampton (South East), Swindon en Bristol (South West), Edinburgh en Glasgow (Schotland) en Cambridge (East of England).

6.5 Spanje

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Madrid	571	€ 207.617.833
Catalonië	456	€ 177.650.338
Baskenland	269	€ 109.415.021
Valencia	131	€ 46.674.377
Andalusië	100	€ 28.586.216
Galicië	61	€ 18.630.257
Castilië en León	50	€ 28.445.484
Aragón	47	€ 12.237.296
Canarische Eilanden	34	€ 7.590.555
Navarra	31	€ 8.666.804
Cantabrië	26	€ 7.422.523
Murcia	21	€ 4.766.207
Asturië	21	€ 3.874.921
La Rioja	16	€ 5.631.482
Castilië-La Mancha	15	€ 8.588.202
Balearen	5	€ 516.532
Extremadura	4	€ 569.037
Totaal	1.858	€ 676.883.085

Tabel 28: Samenwerking met Spaanse regio's

Binnen de Spaanse regio's zijn Madrid, Catalonië en Baskenland regio's waar Zuid-Hollandse organisaties veel mee samenwerken. De samenwerking met de regio's Murcia, Valencia, La Rioja en Andalusië is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Belangrijke steden binnen de samenwerkende Spaanse regio's zijn: Madrid (Madrid), Barcelona en Terrassa (Catalonië), Derio Bizkaia en Bilbao (Baskenland), Valencia (Valencia) en Sevilla (Andalusië).

6.6 Italië

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Lazio	498	€ 188.042.052
Lombardije	271	€ 96.367.318
Piëmont	180	€ 86.420.065
Emilia-Romagna	169	€ 63.088.264
Toscane	147	€ 45.710.131
Veneto	83	€ 24.924.803
Ligurië	80	€ 37.737.308
Campanië	60	€ 27.501.841
Apulië	54	€ 17.194.637
Friuli-Venezia Giulia	48	€ 17.471.693
Trentino-Zuid-Tirol	36	€ 14.521.019

Marche	23	€ 6.843.336
Sardinië	18	€ 13.875.346
Sicilië	18	€ 4.299.726
Abruzzan	13	€ 2.738.648
Umbrië	6	€ 3.059.447
Calabrië	6	€ 1.457.195
Basilicata	5	€ 906.729
Totaal	1.715	€ 652.159.560

Tabel 29: Samenwerking met Italiaanse regio's

Binnen de Italiaanse regio's is de samenwerking met Lazio het meest intensief, daarnaast vindt er relatief veel samenwerking plaats met de regio's Lombardije en Piëmont. De samenwerking met de regio's Calabrië, Umbrië en Veneto is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Belangrijke steden binnen de samenwerkende Italiaanse regio's zijn: Rome (Lazio), Milaan (Lombardije), Torino en Orbassano (Piëmont) en Bologna (Emilia-Romagna).

6.7 Zweden

Regio	Aantal partners	Europese subsidie
Stockholms län	245	€ 101.947.479
Västra Götalands län	151	€ 103.002.354
Uppsala län	55	€ 23.001.296
Skåne län	53	€ 39.341.604
Östergötlands län	44	€ 26.825.927
Norrbottnens län	20	€ 17.095.482
Södermanlands län	20	€ 8.032.807
Västerbottnens län	19	€ 6.904.478
Kronobergs län	9	€ 2.752.702
Västmanlands län	8	€ 4.724.798
Västernorrlands län	5	€ 1.373.663
Värmlands län	5	€ 869.757
Dalarnas län	4	€ 619.920
Gävleborgs län	3	€ 2.832.330
Örebro län	3	€ 495.255
Hallands län	2	€ 597.538
Jönköpings län	2	€ 442.859
Blekinge län	2	€ 106.785
Gotlands län	1	€ 184.250
Totaal	651	€ 341.151.285

Tabel 30: Samenwerking met Zweedse regio's

In Zweden werken Zuid-Hollandse organisaties veel samen met organisaties uit Stockholms län en Västra Götalands län. De samenwerking met de regio's Örebro län en Västernorrlands is t.o.v. het vorige peilmoment relatief het meeste toegenomen. Belangrijke steden binnen de samenwerkende Zweedse regio's zijn: Stockholm (Stockholms län), Göteborg (Västra Götalands län), Uppsala (Uppsala län) en Lund (Skåne län).

Bijlage 1

Berekening van de multiplier

Van veel Europese programma's zijn alleen de verstrekte subsidiebedragen bekend en niet de totale projectomvang. De totale omvang zou een beter beeld geven van de gehele impact van de geïnventariseerde projecten op Zuid-Holland. Bovendien is per project de projectomvang noodzakelijk als input voor het berekenen van de werkgelegenheid. Op basis van ervaringen is per Europees programma een gemiddeld subsidiepercentage bepaald. ERAC vertaalt deze in de gemiddelde multiplier per programma, weergegeven in de tabellen 31, 32 en 33.

De gemiddelde multiplier voor alle projecten in Zuid-Holland is berekend op **1,53**. Op basis van de totaal verleende Europese subsidie per programma in Zuid-Holland en met gebruikmaking van de gemiddelde multiplier, geldt dat de investeringsimpuls aan totale projectkosten van Zuid-Hollandse organisaties **€ 2.648.676.849** bedraagt. Wanneer de berekening uitgesplitst wordt naar regieorgaan, blijkt dat er sprake is van grote verschillen. De multiplier voor Europese programma's onder regionale regie bedraagt **2,63**, die voor Europese programma's onder nationale regie **2,00** en voor Europese programma's onder Europese regie geldt een multiplier van **1,28**.

Zoals te zien is, lokt een euro binnen een programma onder regionale regie meer overige investeringen uit dan programma's onder Europese regie zoals Horizon2020.

Europees programma	Multiplier
ELFPO	2,86
Interreg 2 Zeeën	2,00
Interreg VA Duitsland-Nederland	2,00
Interreg VA Euregio Maas-Rijn	2,00
Interreg VA Vlaanderen-Nederland	2,00
Interreg VB Noordzee	2,00
Interreg VB North West Europe	2,00
Kansen voor West II (OP West)	2,86
OP Noord	2,86
OP Oost	2,86
OPZuid	2,86
Gemiddelde multiplier	2,63

Tabel 31: Multiplier regionale regie per programma

Europees programma	Multiplier
AMIF	2,00
EFMZV	2,00
ESF - Actieve Inclusie	2,00
ESF - Duurzame inzetbaarheid	2,00
ESF - Sociale Innovatie	2,00
ISF	2,00
Gemiddelde multiplier	2,00

Tabel 32: Multiplier nationale regie per programma

Europees programma	Multiplier
CEF - Energie	2,22
CEF - Telecom	2,22
CEF - Transport	2,22
COSME	1,43
COST	1,00
Creative Europe	2,00
EaSI	1,14
ELENA	1,00
Erasmus+	1,00
Europe for Citizens	2,00
EUROSTARS	2,00
Horizon 2020 - OFUND	1,18
Horizon 2020 - Coordination and Support Action	1,18
Horizon 2020 - ERC Grant	1,18
Horizon 2020 - Innovation Action	1,18
Horizon 2020 - Marie Curie	1,18
Horizon 2020 - overig	1,18
Horizon 2020 - Research & Innovation Action	1,18
Horizon 2020 - SME	1,18
Interreg VC Europe	1,48
LIFE	1,48
URBACT	-
Urban Innovative Actions	1,25
Gemiddelde multiplier	1,28

Tabel 33: Multiplier Europese regie per programma